

LAS ZA MESTO IN VAS

**STRATEGIJA LOKALNEGA RAZVOJA ZA
LOKALNO AKCIJSKO SKUPINO**

---

za programsko obdobje 2021–2027

(osnutek)

Ljubljana, 5. 7. 2023

Kazalo

1. Osebna izkaznica LAS Za mesto in vas

Ime LAS	Za mesto in vas	
Naslov LAS	Tehnološki park 19, 1000 Ljubljana	
Naslov varnega elektronskega predala	laszamestoinvas@poslovna.posta.si	
Elektronski naslov LAS	las-zmv@rralur.si	
Spletna stran LAS	www.las-mestoinvas.si	
Vodilni partner LAS	Regionalna razvojna agencija ljubljanske urbane regije	
Naslov vodilnega partnerja LAS	Tehnološki park 19, 1000 Ljubljana	
Številka transakcijskega računa LAS	SI56 0126 1600 0002 707 z nazivom RRA LUR - LAS	
Velikost območja LAS	236 km ²	
Število prebivalcev LAS	77.540	
Vključene občine (naštejte)	Domžale, Komenda, Medvode, Mengeš, Trzin, Vodice	
Kohezijska regija	zahodna	
Financiranje SLR (označite)	<u>EKSRP</u>	<u>ESRR</u>

2. Povzetek SLR

LAS Za mesto in vas obsega šest občin Osrednjeslovenske regije: **Domžale, Komenda, Medvode, Mengeš, Trzin in Vodice**. Razteza se na 236 km². Na območju prebiva 77.540 prebivalcev in je gosto poseljeno ter pretežno urbanizirano. Območje predstavlja homogeno prostorsko enoto, ki se srečuje z skupnimi razvojnimi izzivi.

Župani vseh šestih občin so 8. 12. 2021 podpisali izkaz interesa za oblikovanje LAS Za mesto in vas tudi v obdobju 2021-2027. Izkaz interesa za nadaljevanje dela v enaki sestavi vključenih občin in istim vodilnim partnerjem (**Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije**) so potrdili tudi člani Upravnega odbora LAS in Skupščina LAS na sejah 9. 12. 2021.

V programskem obdobju 2021-2027 se bo pristop LEADER/CLLD na območju LAS izvajal kot del skupnega pristopa imenovanega **lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost**. Načelo LEADER poleg tega vključuje tudi lokalne posebnosti, celostno večsektorsko strategijo, mreženje, inovativnost in sodelovanje. Projekti se bodo izvajali v okviru skladov EKSRP in ESRR. Cilj EKSRP je »*Spodbujanje zaposlovanja, rasti, enakosti spolov, vključno s participacijo žensk v kmetovanju, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželju, vključno s krožnim biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom*«, cilj ESRR pa »*Spodbujanje celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega lokalnega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti na območjih, ki niso mestna območja*«. Cilja bo LAS uresničil na podlagi lokalno specifične Strategije lokalnega razvoja.

Za potrebe priprave SLR smo analizirali stanje območja, kjer smo izhajali iz javno dostopnih podatkov in informacij pridobljenih na delavnicah organiziranih za prebivalce LAS. Na osnovi zbranega gradiva smo identificirali tri glavne sklope potreb območja: **dvig kakovosti bivanja, varstvo okolja ter trajnostni razvoj podeželja**. To bodo tudi tri osnovna področja delovanja LAS-a v prihajajočem programskem obdobju.

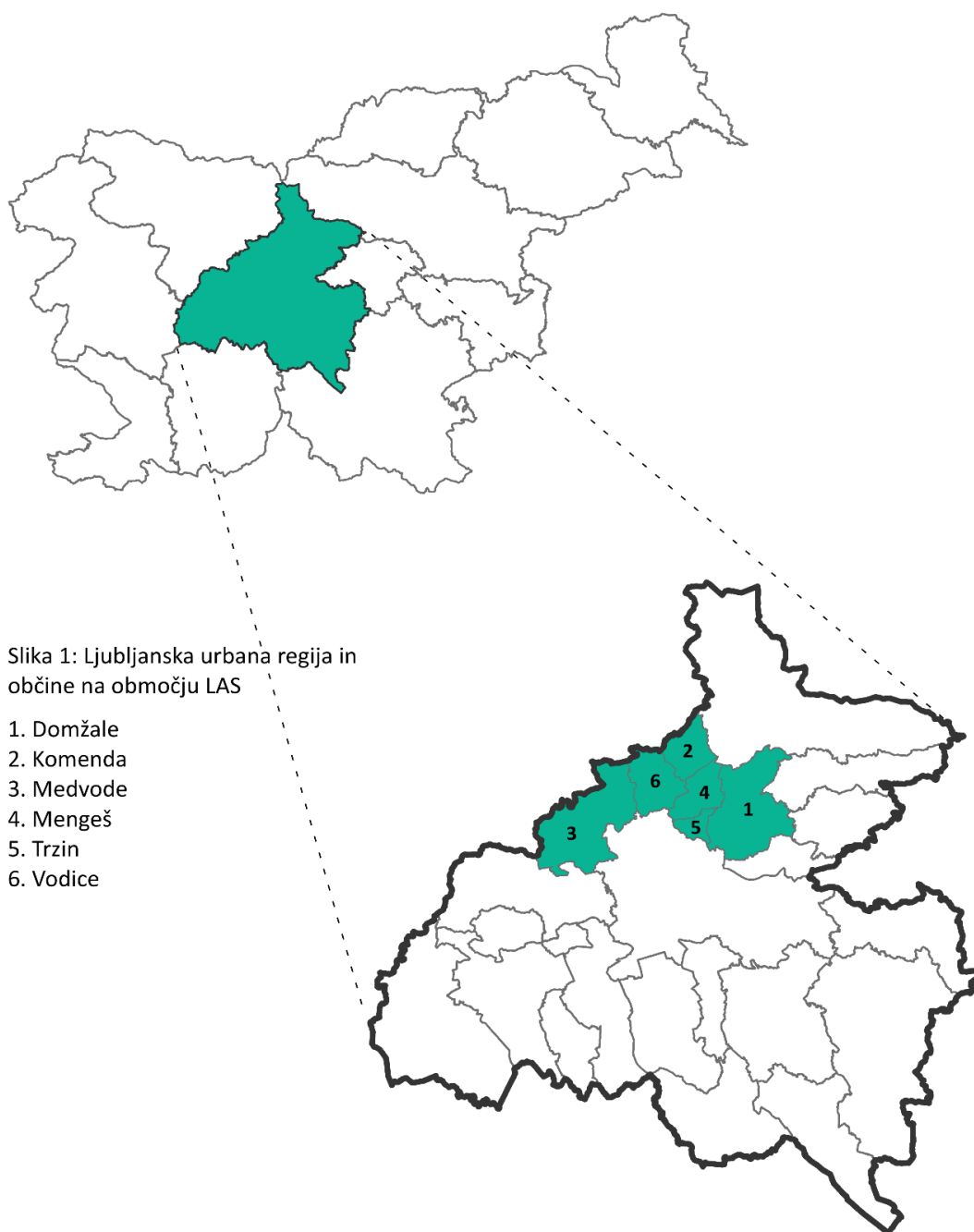
Projekti programskega obdobja 2021-2027 bodo v okviru izbranih ukrepov: (1) **povečanje socialne vključenosti**, (2) **oživljanje vaških in mestnih jeder z razvojem infrastrukture in programskih vsebin**, (3) **trajnostna mobilnost**, (4) **blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje ter ohranjanje in izboljšanje lokalne biodiverzitete**, (5) **dvig usposobljenosti za podjetništvo in dopolnilne dejavnosti na kmetiji** in (6) **sodelovanje med panogami za razvoj butičnih produktov** prispevali k doseganju ciljev strategije lokalnega razvoja, reševanju lokalnih razvojnih potreb, mobilizaciji lokalnega potenciala za reševanje podeželskih izzivov, povezovanju različnih partnerjev in skupnosti, enakopravnemu vključevanju različnih partnerjev, inovativnosti, digitalizaciji, okoljski trajnosti, socialni vzdržnosti in splošni višji dodani vrednosti območja LAS. SLR bo v celoti sledila konceptu pametnih vasi.

Razpoložljiva sredstva za izvajanje strategije LAS v začetku programskega obdobja znašajo **2.148.903 EUR**, od tega jih EKSRP sklad prispeva 1.179.961 EUR, ESRR pa 968.942 EUR.

3. Opredelitev območja in prebivalstva, zajetega v SLR

Območje LAS Za mesto in vas (v nadaljevanju LAS ZMV) je povezano v homogeno prostorsko enoto, ki se nahaja na severozahodu Ljubljanske urbane regije ter pokriva šest občin: Domžale, Komenda, Medvode, Mengeš, Trzin in Vodice. Območje LAS ZMV je skladna prostorska celota, ki se srečuje s skupnimi izzivi in cilji.

Območje LAS ZMV se v celoti nahaja v Zahodni kohezijski regiji. Leži v osrednjem delu Slovenije, v Ljubljanski kotlini in meji na Kamniško-Savinjske Alpe na severu, Posavsko hribovje na vzhodu, Polhograjsko hribovje na zahodu ter na Ljubljansko polje na jugu.

Slika 1: Ljubljanska urbana regija in občine na območju LAS

1. Domžale
2. Komenda
3. Medvode
4. Mengeš
5. Trzin
6. Vodice

Slika 1: Kartografski prikaz območja LAS (vir: RRA LUR).

Za območje LAS ZMV sta značilna dva zelo različna segmenta krajine, ravninski in hriboviti svet, ki pa gledano z vidika gospodarstva, prometne povezanosti, migracijskih tokov prebivalstva, družbene infrastrukture ter drugih značilnosti tvorita enoten življenjski prostor. Na jugu meji na Mestno občino Ljubljana in predstavlja njeno suburbano zaledje. Celotno območje obsega 236 km², na njem pa je 1. 1. 2022 bivalo 77.540 prebivalcev (v to številko so vključeni tudi prebivalci naselja Domžale, ki ima 13.115 prebivalcev). Je gosto in nadpovprečno naseljeno ter močno urbanizirano. Območje je dovolj veliko in premore dovolj kritične mase človeških in ekonomskih virov za učinkovito izvajanje SLR.

Občina	Površina (km ²)	Število prebivalcev	Gostota prebivalstva (preb./km ²)	Število naselij	Število prebivalcev do 29 let	Število prebivalcev nad 65 let
Domžale z naseljem Domžale	72	36.905	512	50	12.054	4.251
Domžale brez naselja Domžale	67	23.790	356	49	8.083	1.522
Komenda	24	6.482	270	15	2.334	756
Medvode	78	16.792	215	31	5.251	1.757
Mengeš	22	8.487	385	4	2.706	889
Trzin	9	3.900	433	1	1.224	976
Vodice	31	4.974	160	16	1.711	533
Območje LAS z naseljem Domžale	236	77.540	328	117	25.280	9.162
Območje LAS brez naselja Domžale	231	64.425	303	116	21.309	6.433

Tabela 1: Osnovni statistični podatki po občinah LAS Za mesto in vas (1. 1. 2022, Statistični urad Republike Slovenije).

3.1. Fizičnogeografske značilnosti območja

Večino območja LAS ZMV se nahaja na uravnanim območju Ljubljanske kotline. Ravninska polja (Ljubljansko in Kamniško-Bistriško) prekinjajo posamezni osamelci (Šmarna gora, Rašica, Smledniški hrib, itd.). Na zahodnem delu (območje občine Medvode) ravninski del prehaja v Polhograjsko hribovje, na zahodnem (območje občine Domžale) pa v Posavsko hribovje.

Ravnino so s svojimi prodnatimi nanosi sooblikovale reke Sava in Sora ter Kamniška Bistrica s Pšato, Račo in drugimi pritoki, ki območju še vedno dajejo svojevrsten pečat. Zaradi koncentracije poselitve, kmetijstva in nekdanje industrije so vsi vodotoki močno regulirani, vendar pa se je ob njih ohranilo nekaj značilne obvodne vegetacije. Na območju LAS ZMV je večje umetno jezero Zbilje ter številna jezera, bajerji, ribniki, ki so po večini nekdanji glinokopi, ki jih je zalila voda.

Na odseku Save pri Medvodah sta dve hidroelektrarni: HE Medvode in HE Mavčiče, ki s svojimi zajezitvami uravnavata rečni pretok in zmanjšujeta možnost poplav. Sava še vedno poplavlja v spodnjem toku med naseljema Medno in Spodnje Pirniče. Na območju občine Domžale obstaja nevarnost poplav predvsem na severnem delu ter na južnem delu na območju Ihana. Poplave in zemeljske plazove povzročajo tudi nekateri hudourniški potoki v Polhograjskem hribovju.

V hribovitem predelu prevladuje gozd. Reliefna razčlenjenost, višje nadmorske višine ter oddaljenost od naselij oziroma težja dostopnost so glavni omejitveni dejavniki za poselitev in razvoj, zato je hribovit svet redko poseljen. Večje sklenjene gozdne površine se nahajajo na območju Polhograjskega in Posavskega hribovja. Največ gozdov je v zasebni lasti, posest pa je izredno razdrobljena. To je omejujoč dejavnik, saj je z gozdom tako težje gospodariti. Na ravnini je gozda ostalo malo, saj so bile v preteklosti vse primerne površine izkrcene za kmetijstvo, so pa te gozdne površine pomembne z ekološkega, rekreacijskega in estetskega vidika.

3.2. Družbenogeografske značilnosti območja

Ravninski svet je ob glavnih prometnih oseh Ljubljana–Šentvid–Medvode–Kranj ter Ljubljana–Črnuče–Trzin–Domžale–Kamnik gosto poseljen in močno urbaniziran, tako da tvori strnjeno poselitveno območje oziroma urbano aglomeracijo. Preostali ravninski del ima pretežno agrarni značaj, prevladuje intenzivno obdelana kmetijska krajina z zaplatami ravninskega gozda in razpršeno poselitvijo. Manjša točkovno razporejena naselja so po večini stara vaška jedra, ki pa jih obdajajo pasovi novejših, predvsem stanovanjskih, gradnje. Na območju LAS ZMV je namreč že vrsto let zaznati intenzivno suburbanizacijo, ki v funkcionalnem in vizualnem smislu siromaši podeželski prostor. Zgoščena stanovanjska novogradnja, pomanjkanje osrednjih oskrbnih in storitvenih funkcij ter prometno urejanje središč na škodo odprtega javnega prostora so pripomogli k trendu preoblikovanja vaških središč v spalne naselja. Hribovit svet je redko poseljen. Manjša naselja se pojavljajo ob vznožjih hribovij, iztekah dolin ter na prisojnih območjih in slemenih. Značilna je razpršena poselitev v obliki manjših strnjenih naselij, v Polhograjskem hribovju pa se pojavljajo tudi manjši zaselki in samotne kmetije. Hribovska naselja se za zadovoljevanje tistih potreb, ki presegajo njihove lokalne zmogljivosti (šolstvo, zdravstveno varstvo, itd.) navezujejo na centralna naselja območja, oziroma na Ljubljano.

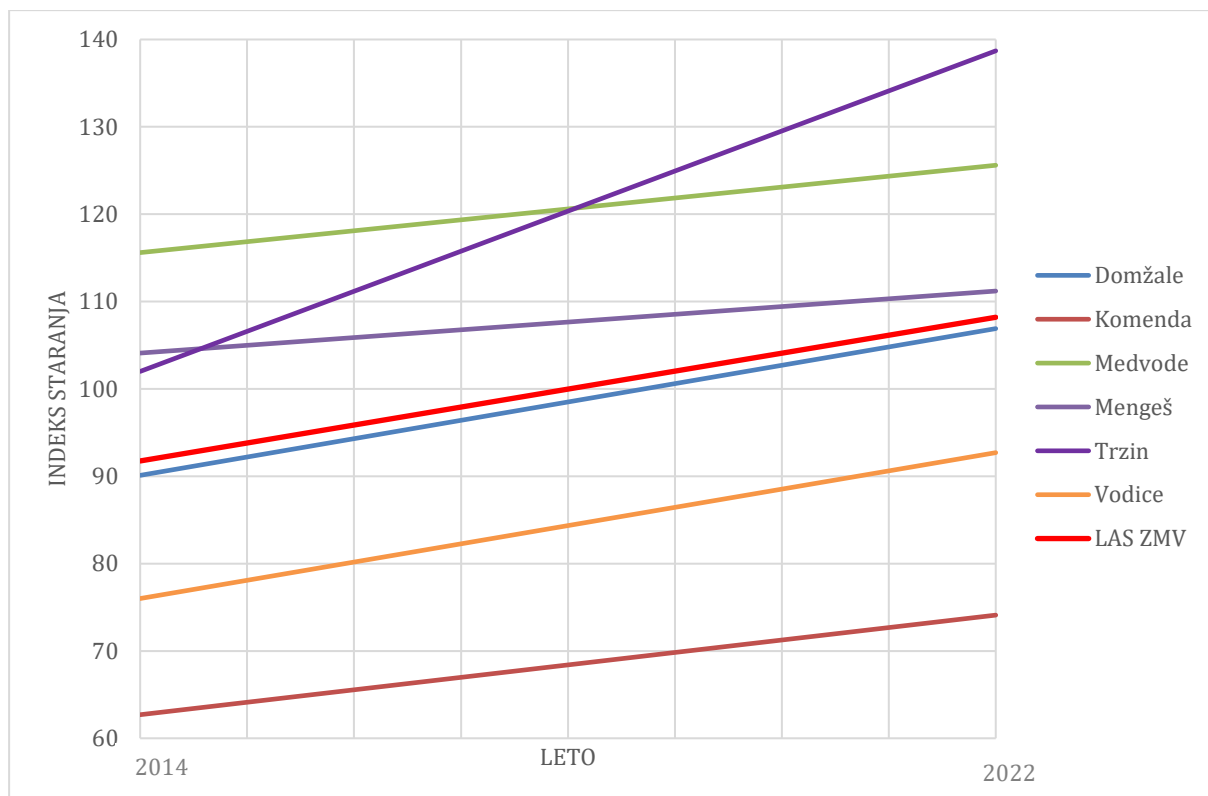
Dobre prometne povezave omogočajo hiter pretok blaga in dostop do storitvenega trga, kar se kaže tudi v dobri gospodarski razvitosti območja. Pomembnejša gospodarska središča so v Domžalah, Trzinu, Medvodah in Mengšu. Na območju deluje več uspešno obrtno-poslovnih in industrijskih con, oblikujejo pa se tudi nove. Po močnem padcu gospodarske dejavnosti v ekonomski krizi se je zaposlenost v zadnjih letih občutno povečala (manjši in krajši padec je bil zaznan tudi v času pandemije), rast plač pa tudi zaradi strukturnih razlogov ostaja zmerna. K hitremu odboju zaposlenosti navzgor je v ugodnih konjunktornih razmerah prispevalo zaposlovanje v skoraj vseh dejavnostih. V zadnjih letih je prepoznana tudi pomembna vloga ustvarjalnih poklicev.

Območje LAS ZMV je bogato tudi z naravnimi viri, za sedaj še neizkoriščen potencial predstavlja razvoj trajnostnih gozdno-predelovalnih in lesno-proizvodnih verig, pridelava in predelava biomase ter neizkoriščen hidrografski potencial območja. Vse naštetu lahko v veliki meri prispeva k proizvodnji obnovljivih virov energije ter razvoju spremljajočih servisnih in vzdrževalnih dejavnosti. Potenciali se kažejo tudi v spodbujanju in diverzifikaciji trajnostnega turizma in kmetijske dejavnosti, kar lahko zagotovi dodatne vire zaposlovanja in boljši dohodek. Priložnosti se kažejo tudi v ureditvah, obnovah in nadgradnjah objektov kulturne dediščine in območij naravne dediščine ter turistične in rekreacijske infrastrukture za trajnostni turizem ob sodelovanju pristojnih državnih inštitucij za varstvo in ohranjanje naravne in kulturne dediščine, Občin ter društev.

3.2.1. Prebivalstvo

Na območju LAS ZMV je 1. 1. 2022 bivalo 77.540 prebivalcev (v to številko so vključeni tudi prebivalci naselja Domžale, ki ima 13.115 prebivalcev). Gre za močno urbanizirano in posledično gosto poseljeno območje. Gostota prebivalstva je nad slovenskim povprečjem, saj znaša 328 preb/km² (za celotno Slovenijo ta znaša 104 preb/km²). Najgosteje je poseljena občina Domžale (512 preb/km²), ki ima tudi sicer največje število prebivalcev najredkeje pa občina Vodice (160 preb/km²). Najmanj oseb živi v Trzinu, ki je tudi najmanjša občina celotnega območja LAS.

Indeks staranja na spodnjem grafu (Graf 1) nam pove, da je bilo leta 2022 na območju LAS ZMV na 100 oseb, mlajših od 15 let, 108 oseb starih najmanj 65 let. Leta 2014 je indeks znašal 92, kar pomeni, da se je v teh letih povečalo število starejših oseb, v primerjavi z mlajšimi. Ta trend, ki je značilen za območje celotne Slovenije, nam da jasno vedeti, da bodo v prihodnje pomembne dejavnosti, ki bodo namenjene starejšemu prebivalstvu, saj bo le to čedalje številčnejše. Še vedno pa nobena od občin ne presega indeksa celotne Slovenije, ki znaša 140. To pomeni, da se prebivalstvo na območju LAS ZMV v povprečju stara rahlo počasneje, v primerjavi s celotno državo. Najpočasneje se stara prebivalstvo občine Komenda, ki ima tudi najnižji indeks staranja v državi, najhitreje pa prebivalstvo občine Trzin.

Graf 1: Indeks staranja v občinah LAS Za mesto in vas (1. 1. 2014 in 1. 1. 2022, Statistični urad Republike Slovenije).

Območje LAS ZMV je, predvsem zaradi ugodne geografske lege, privlačno za življenje, sploh mlajših družin, zato beleži stalno priseljevanje (z določenimi izjemami posamezna leta). Tudi to, poleg naravnega prirasta, prispeva k nižjemu indeksu staranja. Velik selitveni prirast ponekod predstavlja problem, saj vpliva na slabše zagotavljanje osnovne družbene, komunalne in prometne infrastrukture ter lahko povzroča družbena trenja in konflikte med novo priseljenimi prebivalci in domačini.

Če upoštevamo le ekonomsko blaginjo, merjeno v povprečni mesečni bruto plači na zaposlenega, je življenjski standard na območju LAS ZMV nekoliko pod slovenskim povprečjem. Povprečna mesečna bruto plača na zaposleno osebo je namreč 1.901 €, na ravni Slovenije pa ta znaša 2.024 € (podatek za leto 2022). Med posameznimi občinami prihaja do manjših razlik, tako je najvišja plača, ki je tudi nekoliko višja od povprečne slovenske, v Komendi in Trzinu, najmanjša pa v Vodicach (ta najbolj odstopa, saj znaša le 1.599 €). Če na ekonomsko blaginjo gledamo nekoliko širše in primerjamo še druge dostopne statistične podatke, pa lahko trdimo, da imajo prebivalci območja razmeroma visok življenjski standard. Na 1.000 prebivalcev je v povprečju na območju LAS ZMV 585 avtomobilov (na ravni Slovenije je ta številka malce nižja, in sicer 564 avtomobilov), povprečna starost osebnega avtomobila pa je 9,7 let (kar je nekoliko manj kot je slovensko povprečje – 10,6 let).

Na Območju LAS ZMV je vzpostavljena sorazmerno dobro razvita mreža vrtcev in šol, ki v glavnem pokrijejo vse potrebe po vzgoji in izobraževanju predšolskih in šolskih otrok. Kot je razvidno iz Tabele 2 je na območju LAS 35 vrtcev, 22 osnovnih šol ter Srednja šola Domžale. Med vsemi otroki, starimi od 1 do 5 let, jih je kar 85 % vključenih v vrtce (na ravni Slovenije ta delež znaša 81 %). Tudi število študentov na 1.000 prebivalcev je večje kot na ravni države, saj je na preiskovanem območju v povprečju 43 študentov, v Sloveniji pa 39. Največji delež

študentov je v občini Vodice, najmanjši pa v Mengšu. Predvsem na podeželju je izrednega pomena delovanje podružničnih šol. Njihov pomen se ne kaže le v lažji dostopnosti do osnovnega izobraževanja, temveč predvsem v povezanosti s krajem in ohranjanjem lokalne identitete določenega območja. Kot omenjeno, na območju LAS ZMV deluje le ena srednja šola. Dijaki večinoma obiskujejo srednjo šolo izven območja, v Ljubljani, Kranju ali Kamniku. Prav tako dnevno migrira veliko število študentov, povečini v Ljubljano. Kot zanimivost naj omenimo, da je na območju LAS 9 diplomantov (študentov, ki so v šolskem letu 2021/2022 zaključili študij dodiplomskega ali podiplomskega izobraževanja) na 1.000 prebivalcev (slovensko povprečje je 8).

občina	vrtec		osnovna šola		srednja šola		študij
	število vrtcev	število otrok vključenih v vrtec	število osnovnih šol	Število učencev vključenih v OŠ	število srednjih šol	število dijakov srednjih šol	število študentov
Domžale	17	1.711	9	4.150	1	1.506	1.522
Komenda	2	349	2	769		296	287
Medvode	8	738	7	1.672		639	687
Mengeš	3	401	1	873		321	316
Trzin	2	216	1	451		154	189
Vodice	3	260	2	543		269	245
LAS ZMV	35	3.675	22	8.458	1	3.185	3.246

Tabela 2: Posamezni podatki o vzgoji in izobraževanju za šolsko leto 2021/2022 (2021, Statistični urad Republike Slovenije).

Zdravstveno varstvo na primarni ravni je na območju LAS ZMV dobro dostopno. Zagotavljajo ga štirje javni zavodi: ZD Domžale (za občine Domžale, Mengeš in Trzin), ZD Medvode, ZD Kamnik (za občino Komenda), ZD Ljubljana (za občino Vodice) ter več koncesionarjev, ki so ključeni v javno zdravstveno mrežo.

Kot lahko vidimo na Grafu 1, se delež starejšega prebivalstva hitro povečuje, zato je zelo pomembno, da se starejšim ljudem zagotovi možnost institucionalnega varstva. Na območju delujejo Dom upokojencev Domžale, Medgeneracijski center Bistrica (dom starejših, senior resort in oskrbovana stanovanja v Domžalah), Center starejših Medvode v Zbiljah, Dom počitka Mengeš (ki ima enoto tudi v Trzinu), Dom sv. Katarine v Mengšu ter SeneCura Dom starejših občanov Komenda.

Na območju LAS ZMV sta tudi Varstveno delovni center INCE (z dvema enotama v Mengšu in enoto v Mostah pri Komendi) in ter Društvo za pomoč osebam z motnjo v duševnem razvoju – Barka v Medvodah. Obe organizaciji delujeta kot varstveno delovna centra, ki izvajata vodenje, varstvo in zaposlitev za invalidne osebe ter osebe s težavami v duševnem razvoju. Vzgojno-izobraževalni zavod Frana Milčinskega v Smledniku je namenjen vzgoji in izobraževanju otrok s posebnimi potrebami. Na območju so tudi druge organizacije, ki omogočajo aktivno vključevanje v družbeno življenje in delovno okolje invalidnim osebam in osebam s težavami v duševnem razvoju. To so Grunt, Zavod za socialno podjetništvo na podeželju, Medobčinsko društvo Sožitje, Društvo Verjamem vate in Zavod Gradimo prijateljstvo.

Na delavnicah za pripravo Strategije lokalnega razvoja, ki smo jih izvedli na območju vseh šestih občin, so lokalni prebivalci opozorili na to, kako pomembno je, da se osnovne dejavnosti in storitve (kot je npr. lekarna) v nekem lokalnem okolju ne zapirajo. Dostopnost do le teh je namreč izrednega pomena, sploh ob upoštevanju dejstva, da delež starejšega prebivalstva raste.

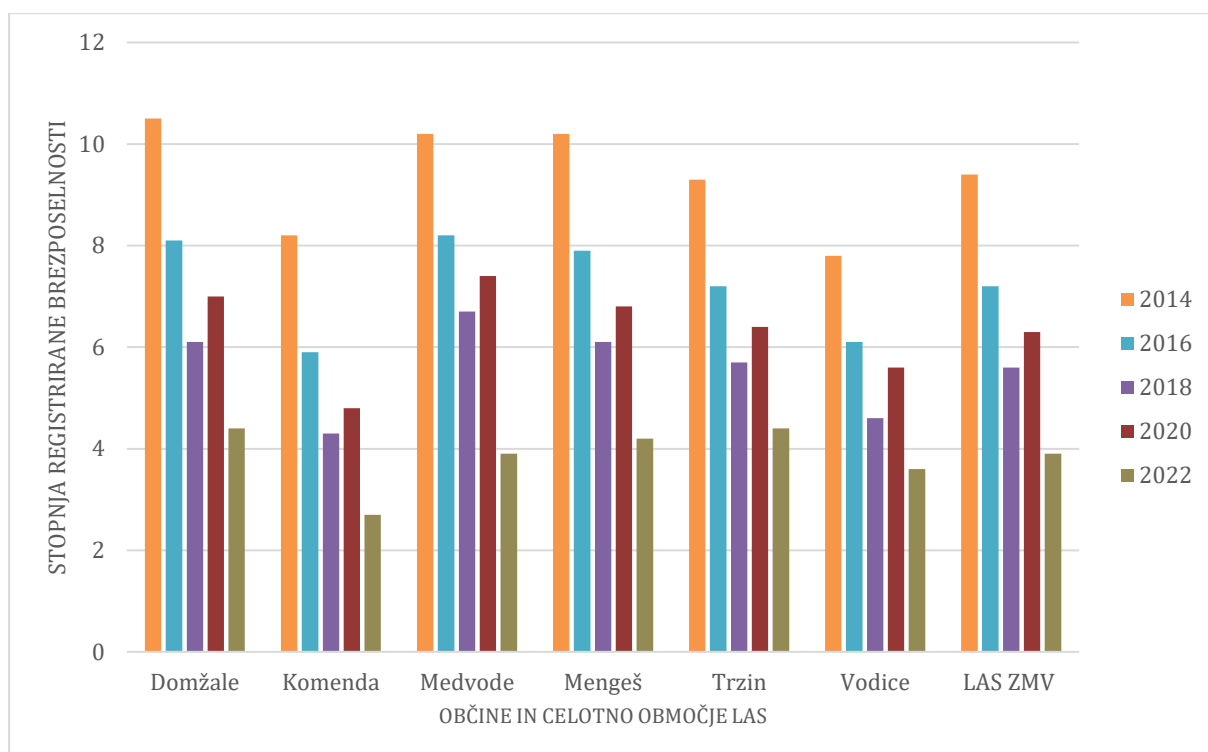
3.2.2. Gospodarstvo

Območje LAS ZMV in vas je eno najrazvitejših območij v Sloveniji in Osrednjeslovenski regiji, kar potrjuje tudi koeficient razvitosti občin, saj le ta v vseh občinah presega vrednost 1,08. Koeficient, določen na podlagi razvitosti, ogroženosti in razvojnih možnosti občine je najmanjši v občini Vodice (1,08) najvišji pa v Komendi (1,35).

V vsej šestih občinah je prisotna dolgoletna gospodarska tradicija na področju obrti in podjetništva, tu delujejo nekatera največja slovenska podjetja. Število podjetij vse od leta 2019 dalje narašča, kar kaže na uspešno gospodarsko poslovanje. Skupno jih je bilo leta 2021 kar 9.162. Največ od teh je lociranih v Domžalah (4.251), sledijo Medvode (1.757), v ostalih štirih občinah pa jih je med 500 in 1.000. Tu imajo sedež nekatera največja slovenska podjetja, kot so Helios TBLUS d.o.o., Tosama, MM Količevo d.o.o., Aktiva čiščenje d.o.o., Sogefi Filtration, podjetje za proizvodnjo filtrov, d.o.o., Brinox d.o.o., Klemen transport, prevoz blaga, Klemen Piškur s.p. in druga. Na območju je tudi kar nekaj poslovno industrijskih con, najpomembnejše so v Komendi, Trzinu, Mengšu ter Količevem.

Kot smo lahko spoznali že pri prejšnjem poglavju, je za območje značilno kopičenje človeškega in gospodarskega kapitala. V Trzinu deluje kreativni center PingPong, ki spodbuja razvoj kreativne skupnosti po metodi sodela (t.i. coworking), pri čemer je največji poudarek na možnostih sodelovanja in povezovanja različnih kreativnih profilov. V Domžalah deluje Generator, to je program spodbujanja start up podjetništva, kjer Obrtna zbornica Domžale posameznikom ali ekipam nudi mentorstvo in prostor za delovanje. Prav tako je v Domžalah locirana coworking pisarna v stari tovarni.

Za območje LAS ZMV je značilna visoka stopnja delovne aktivnosti. Ta je v povprečju 70 % (najvišja, skoraj 73 %, je v Trzinu, najmanjša, 69 %, pa v Medvodah), kar je nad slovenskim povprečjem (67 %). Stopnja registrirane brezposelnosti na celotnem območju LAS je bila decembra 2022 občutno nižja kot decembra 2014, saj je padla iz 9,4 na 3,9. Od leta 2014 se je brezposelnost nižala, z manjšo izjemo leta 2020, kar je seveda posledica epidemije covid-19. Decembra 2022 je bila stopnja brezposelnosti nato še manjša od tiste pred epidemijo. Brezposelnost je bila vsa leta od 2014 dalje tudi manjša od slovenskega povprečja. Decembra 2022 je ta na ravni Slovenije znašala 5,4, na ravni LAS ZMV in vas pa 3,9. Kot lahko vidimo na Grafu 2, najmanjšo brezposelnost skozi vsa leta beleži občina Komenda. Statistični podatki so se potrdili tudi na delavnicah, saj udeleženci brezposelnosti nikjer niso izpostavili kot težavo ali problem.

Graf 2: Stopnja registrirane brezposelnosti v občinah LAS Za mesto in vas (december 2014, december 2016, december 2018, december 2020, december 2022, Zavod RS za zaposlovanje).

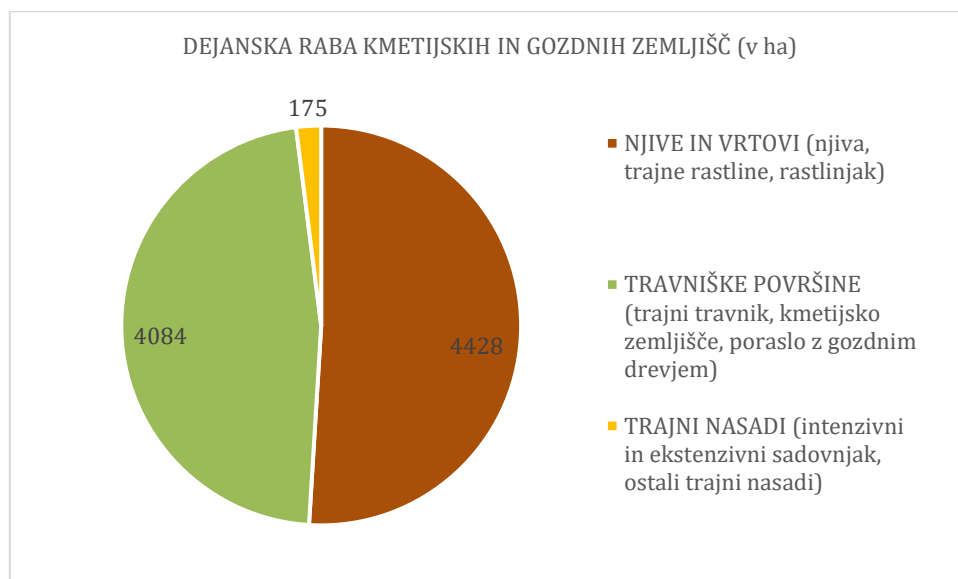
3.2.3. Kmetijstvo

V sklopu vseh gospodarskih dejavnosti, kmetijstvo prispeva malo več kot 1 % k skupni bruto dodani vrednosti. Trend zmanjševanja deleža aktivnega prebivalstva, ki se ukvarja s kmetijstvom se nadaljuje, tako na ravni države kot tudi na ravni LAS ZMV. V primerjavi z letom 2010 se je na celotnem območju zmanjšalo število kmetijskih gospodarstev (KMG). Zanimivo pa je, da se je skoraj v vseh občinah rahlo povečala površina kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU). Tudi če primerjamo povprečno velikost KMG v Sloveniji (7 ha) in na območju LAS (8 ha), je ta na preučevanem območju večja. Kot lahko vidimo iz Tabele 3, je povprečna starost nosilca KMG 63 let. Na območju se nahaja 17 kmetij, ki prakticirajo ekološko pridelavo na skupno 157 ha zemljišč. Največ ekoloških kmetij je v Domžalah, prav nobene pa ni v Mengšu in Trzinu. Z razvojnega vidika je predvsem za manjše kmetije prav ekološko kmetijstvo lahko pomembna priložnost oziroma usmeritev.

občina	število KMG	povprečna velikost KMG (ha)	povprečna starost nosilca KMG	število ekoloških kmetij	skupna velikost ekoloških površin (ha)
Domžale	558	6,6	61	10	65
Komenda	149	6,9	62	1	7
Medvode	392	5,5	62	2	47
Mengeš	98	10,1	64	0	0
Trzin	40	12,1	65	0	0
Vodice	214	6,6	62	4	38
LAS ZMV	1451	8	63	17	157

Tabela 3: Število kmetijskih gospodarstev (KMG), povprečna velikost KMG, povprečna starost nosilca KMG, število ekoloških kmetij in skupna velikost kmetijskih zemljišč, kjer se izvaja ekološka pridelava (april 2023, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano).

Območje prekrivajo obsežne in strnjene kmetijsko intenzivno obdelane površine, med katerimi prevladujejo njive in vrtovi (večina pridelave je namenjene krmnim rastlinam za živinorejo, v manjšem obsegu se pridelujeta krompir in različna žita). Povečuje se delež njivskih površin namenjenih pridelavi vrtnin za trg, vendar je tej, tržno zelo zanimivi panogi, še vedno namenjen zelo majhen delež KZU. Na manj kakovostnih zemljiščih (vlažnih, členjenih in strmih) prevladujejo travniške površine, pomembne za govedorejo, ki je najpomembnejša kmetijska panoga na območju. Zaradi razmeroma neugodnih pridelovalnih razmer (manjše površine gričevnate pokrajine, s sončnimi legami, ki so manj izpostavljene pozebi), trajni nasadi ne predstavljajo pomembnejšega deleža v strukturi KZU.

Graf 3: Dejanska raba kmetijskih in gozdnih zemljišč na območju LAS Za mesto in vas (april 2023, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano).

Kmetije so imele aprila 2023 skupno registriranih 219 dopolnilnih dejavnosti. Največ jih ima registrirano dejavnost vzdrževanja cest in pluženja snega ter storitev dela s traktorjem in drugo strojno opremo (35 KMG). Kar nekaj kmetij je, ki se ukvarjajo z organizacijo delavnic ali tečajev ali s prikazom del iz kmetijske, gozdarske in dopolnilne dejavnosti (15 KMG). Kar se tiče

pridelave in predelave hrane jih ima največ registriranih dejavnosti proizvodnje moke in drugih mlevskih izdelkov, predelave mleka, predelave medu, predelave zelišč, peke kruha in potic, itd. 10 kmetij ima med drugim registrirano tudi dopolnilno dejavnost proizvodnje in prodaje energije iz sončnega vira, kar je pomembno z vidika proizvodnje energije iz obnovljivih virov energije. V Domžalah, Medvodah, Mengšu in Vodicach je po ena kmetija, kjer imajo registrirano turistično kmetijo z nastanitvijo. V Domžalah ima ena kmetija registrirano dejavnost apiturizma. Nekatera kmetijska gospodarstva se ukvarjajo z dopolnilno dejavnostjo, ki temelji na domačih tradicionalnih obrteh območja: slamnikarstvo, čebelarstvo in medičarstvo, predelava mesnin ipd.

Lokalni pridelovalci lahko ponudijo svoje pridelke in ostale izdelke na več tržnicah. Vsak dan (razen nedelje) na tržnicah v Domžalah in Medvodah, tedensko oz. občasno pa na tržnicah v Mengšu in v Vodicach.

3.2.4. Turizem

Lokalni prebivalci šestih občin LAS poudarjajo, da so ene od glavnih prednosti okolja kjer živijo, naravne danosti ter že obstoječe turistične in rekreacijske površine. To prepoznajo tudi domači in tuji gostje. Glavne turistične točke na območju so povezane predvsem z aktivnim preživljanjem prostega časa – posamezni vrhovi in urejene poti v Polhograjskih Dolomitih, Rašica in Dobeno, Zbiljsko jezero, Arboretum Volčji Potok, idr. Število prihodov in nočitev turistov se je vse do leta 2020 povečevalo. Zaradi epidemije covid-19 in posledično njenih ukrepov, je območje leta 2020 in 2021 obiskalo zelo malo turistov, predvsem tujih. Medtem ko je bil pri obisku domačih gostov leta 2021 zabeležen porast. To lahko pripišemo temu, da je veliko Slovencev to leto, zaradi že omenjenih ukrepov, počitnice preživljalo v Sloveniji (gotovo je to tudi posledica koriščenja turističnih bonov, ki so bili namenjeni odpravi posledic epidemije v turizmu za izboljšanje gospodarskega položaja na področju potrošnje turizma).

Leta 2022 je območje LAS ZMV obiskalo 4.672 domačih in 31.297 tujih gostov. Prenočilo je 9.458 domačih in 63.034 tujih gostov. Za primerjavo, leta 2019 (torej še pred epidemijo in drastičnim upadom turističnih tokov) je območje obiskalo 3.854 domačih in 50.825 tujih gostov, prenočilo pa je 7.319 domačih in 88.209 tujih gostov. Vidimo lahko, da številke počasi naraščajo in sklepamo lahko, da bodo v prihodnje še višje (sploh tujih gostov, saj je bilo prihodov slovenskih gostov že leta 2022 več kot pa tri leta prej). Zanimivo je, da v vseh občinah turisti iz tujine predstavljajo precej večji delež obiska in nočitev, le v občini Vodice je malenkost več obiska in nočitev slovenskih gostov. Za tuje goste je območje LAS ZMV zanimivo predvsem zaradi tega, ker predstavlja zeleno podeželsko zaledje ter je dobro dostopno iz Ljubljane, ki je ena glavnih turističnih točk v državi in ima veliko nastanitvenih zmogljivosti. Omeniti moramo, da velik delež t. i. izletniških turistov predstavljajo domači gostje (predvsem iz bližnjih mestnih okolij), ki svoj prosti čas preživljajo v zelenem podeželskem okolju (ti obiskovalci pa niso zajeti v statistične podatke).

Ključni pomanjkljivosti, in s tem priložnosti za nadaljnji razvoj, turizma na območju LAS ZMV sta nepovezana in razdrobljena turistična ponudba ter odsotnost turistično informacijskega centra oz. nosilca, ki bi razvijal in tržil turistično ponudbo. Prednost za razvoj turizma so tudi ugodna lega in dobre prometne povezave območja, saj se le to nahaja v središču države, blizu glavnega mesta in ostalih pomembnejših turističnih točk (kot je npr. Bled).

3.2.5. Naravna in kulturna dediščina

Narava je, kljub gosti poselitvi in pretežno urbanem značaju območja, razmeroma dobro ohranjena in obsega različne ohranjene habitate (bukovi gozdovi, ostanki nižinskih gozdov, alpske reke in obrečne ravnice, mokrotni travniki, redka in ogrožena mokrišča z nizkimi in prehodnimi barji, nižinski ekstenzivni travniki, suha travišča, osameli kras). Predvsem v ravninskih delih je naravno okolje, zaradi poselitve in kmetijskih površin, razdrobljeno, vendar so ravno ti posamezni deli naravnega okolja v bližini naselij izjemno priljubljene izletniške točke.

Na območju LAS ZMV se nahaja kar nekaj naravovarstveno pomembnih območij:

- **Zavarovana območja:** Polhograjski Dolomiti (Medvode), Blatnice – nahajališče močvirske logarice (Trzin);
- **Natura 2000:** Šmarna gora (Medvode), Rašica (Mengeš, Vodice, Trzin), Zadnje struge pri Suhadolah (Komenda), Češeniške gmajne z Rovščico (Domžale), Ihanska in Boštonova jama (Domžale), Babja luknja (Medvode), jez Goričane na Sori in struga Save (Medvode);
- **Naravne vrednote:** Reteške loke, Prešnica, reka Sava, Skaručenska ravan, Hraše – mlaki, Šmarna gora, Povodje – dobrava, Rašica – Dobeno – Gobavica – osameli kras, Suhadole – mokrišče, Tunjščica – dolina, Pšata s pritoki v povirnem delu, Komendska gmajna – Čukov bajer, Homški hrib, Vočji potok – arboretum, Rova – zalit glinokop, Rovščica v povirnem delu, Češeniške in Prevojske gmajne – barja, Želodnik – ribnik, Dragomelj – rastišče močvirske logarice, Podgorica pri Črnučah – nižinski gozd, Pšata pri Dragomlju.

Zaradi zgodnje poselitve, lokacije na stičišču več pomembnih poti (tudi v preteklosti) in bogate zgodovine nasploh, se območje LAS ZMV ponaša z bogato nesnovno in snovno kulturno dediščino. Ta je pomembna za krepitev identitete lokalne skupnosti.

V register nepremične kulturne dediščine je na območju vpisanih 197 enot. Od teh je 76 stavb (gradovi, dvorci, cerkve, kmečke hiše, toplarji, hlevi, samostani, kašče, domačije, hiše, itd.), 70 spominskih objektov in naprav (kapelice, razpela, javni spomeniki), 5 parkov in vrtov, 11 naselij in njihovih delov, 25 arheoloških najdišč, dve kulturni krajini (Območje mengeških gradov ter Območje gradu Jablje) in 8 drugih objektov in naprav.

V register nesnovne kulturne dediščine je na območju LAS ZMV vpisano sledeče:

- **Občina Domžale:** 4 nosilci (Ljubiteljsko gledališče - Kulturno društvo Miran Jarc Škocjan, Kulturno društvo Godba Domžale, Slamnikarstvo na Domžalskem);
- **Občina Komenda:** 1 nosilka (Tradicionalno lončarstvo);
- **Občina Medvode:** 3 nosilci (Vezenje po štetih nitih, Kulturno društvo Godba Medvode, Vezenje po narisku);
- **Občina Vodice:** 1 nosilec (Zeliščarstvo).

Kulturno dediščino je treba povezovati z drugimi prostorskimi vsebinami (naravno dediščino), družbenimi storitvami (kulturna dejavnost, vzgoja in izobraževanje) in gospodarskimi panogami (turizem, obrt). Pomembno je ohranjanje lokalnih običajev na podeželju ter spodbujanje prenosa znanj na mlajše generacije ter tudi v (pri)mestno okolje. Za to skrbijo, med drugim, številna društva na območju LAS ZMV – kulturna, turistična, športna, gasilska, humanitarna in druga. Društva pripomorejo tudi k pestremu kulturnemu udejstvovanju na

različnih področjih. V vsaki občini se nahaja kulturni dom, kjer imajo društva in posamezniki možnost za kulturno ustvarjanje in uprizarjanje.

3.2.6. Oskrba z gospodarsko javno infrastrukturo

Na dobro prometno povezanost območja LAS ZMV vplivata ugodna osrednjeslovenska lega in neposredna bližina glavnega mesta. Na območju LAS je prometna infrastruktura zelo dobro razvita, obstajajo pa razlike med deli, ki se nahajajo blizu prometnic ter podeželskim zaledjem. Zelo pomembna je bližina avtoceste A2 (Ljubljana – Kranj – Lesce – Karavanke), ki omogoča hiter dostop do zaposlitvenih središč. Bližina glavnega mesta in ostalih mest, pa hkrati povzroča tudi zelo intenzivne prometne tokove (tako na avtocesti kot na regionalnih cestah), ki so posledica dnevnih migracij zaradi zaposlitve, šolanja, oskrbe in storitev. Na nekaterih problemskih območjih so tako načrtovane oz. že v gradnji obvoznice (npr. na odseku Žeje – Vodice), ki naj bi omogočile razbremenitev prometa. V bližini, v sosednji občini Cerklje na Gorenjskem, je locirano glavno slovensko letališče.

Javni potniški promet na območju je dokaj urejen, tako potek linij kot tudi pogostost odhodov in pokritost s postajališči. Domačini vseeno izpostavljajo dejstvo, da je povezanost javnega prometa slaba med posameznimi občinskimi središči (medtem, ko je povezanost z Ljubljano dobra). Tudi zaradi tega sta se občini Medvode in Mengeš odločili, da pristopita k projektu Prostofer. Ta povezuje starejše osebe, ki potrebujejo prevoz s starejšimi aktivnimi vozniki. Medkrajevni potniški promet poteka preko različnih avtobusnih operaterjev ter preko železnice (enk krak železnice poteka mimo Medvod, drugi pa mimo Trzina in Domžal).

Kolesarstvo, kot oblika trajnostne mobilnosti, na območju ni tako dobro razvito. Nekaj urejenih kolesarskih poti je v Domžalah in Trzinu, drugače pa so kolesarske poti namenjene večinoma za rekreacijo. V načrtu ali pa že v dejanski izgradnji so številne nove kolesarske poti (npr. v Domžalah in v Medvodah). Ravno v aprilu 2023 je bila odprta nova kolesarska povezava Kamnik – Mengeš – Trzin – Ljubljana, kar je zelo pomembno za povečanje uporabe kolesarstva kot oblike trajnostne mobilnosti.

Območje ima razvito infrastrukturo in dejavnosti, ki zagotavljajo kvalitetno pitno vodo, odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih in padavinskih voda ter je tudi dobro pokrito z elektronsko komunikacijskim omrežjem.

4. Analiza razvojnih potreb in potenciala območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti

4.1 SWOT-analiza

Prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti območja za izvajanje SLR (SWOT analiza) izhajajo iz poglobljene analize stanja območja z vidika naravnih, okoljskih, prostorskih, družbenih in gospodarskih značilnosti, pregleda občinskih in regionalnih razvojnih dokumentov in študij ter sodelovanja širše lokalne skupnosti na delavnicah s to tematiko. Osutek in predlog SWOT analize sta bila usklajevana z vsemi šestimi občinami in zainteresirano javnostjo na šestih javnih delavnicah. V nadaljevanju podajamo povzetek SWOT analize. Številke ob navedenih vsebinah so rezultat ocenjevanja pomembnosti posamezne vsebine s strani udeležencev delavnic. Širša SWOT analiza je v Prilogi A tega dokumenta.

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Naravne danosti ter ohranjeno naravno okolje 35* • Društvena dejavnost + aktivnost prebivalstva 28* • Nizka brezposelnost, dobra dostopnost do javnih storitev in dobre socialne mreže 21* • Kulturna dediščina, zgodovina in kultura. 18* • Lega območja 16* • Rekreativne, izobraževalne in športne površine 14* • Podjetništvo, industrijske cone, preteklost-sedanost 10* • Kmetijstvo, samooskrba 10* • Dobra dostopnost in raznolik javni prevoz 9* • Privlačno okolje za bivanje 8* 	<ul style="list-style-type: none"> • Spalna naselja, priseljenci: domačini, kultura do okolja in sočloveka 39* • Mesta - pozidava, premalo zelenih površin,... podeželje – izguba tipične krajine 29* • Prometna preobremenjenost 25* • Upad zanimanja za društvene dejavnosti 21* • Pomanjkanje površin za druženje. 15* • STARI:MLADI – ni dejavnosti za te dve skupini, medgeneracijsko sodelovanje 14* • Slabe prometne povezave javnega prevoza 13* • Premalo društvenih prostorov in težave pri vodenju društev 13* • Neorganizirana, ponekod tudi neobstoječa, turistična ponudba 10*
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Ohranjanje biotske raznovrstnosti, naravnih habitatov in zelenih površin, s poudarkom na mokriščih 26* • Prepoznati in razvijati možnosti za nadaljnji razvoj turističnih dejavnosti in infrastrukture 25* • Ustvariti priložnosti za mlade 23* • Promocija in razvoj različnih kmetijskih dejavnosti 22* • Skrb za starejše 20* • Promocija in povezovanje različnih društev in organizacij 17* • Razvoj podjetništva in obrti 14* • Izboljšanje dostopa do različnih oblik trajnostne mobilnosti. 14* • Skrb za nepremično in nesnovno kulturno dediščino ter povezovanje le te s sodobno umetnostjo. 11* • Izkoristiti ugodno lego v središču Slovenije 10* • Obnova oz. ureditev novih društvenih prostorov 9* • Digitalizacija in pridobivanje evropskih sredstev 9* 	<ul style="list-style-type: none"> • Onesnaževanje in nespoštovanje okolja ter izguba biotske raznovrstnosti in kulturne dediščine 23* • Nesodelovanje lokalnega prebivalstva in izguba občutka pripadnosti lokalnemu okolju 23* • Neprimerno prostorsko načrtovanje 20* • Posledice podnebnih sprememb – naravne nesreče, pomanjkanje vode in ostalih pomembnih surovin za življenje 16* • Prekomerno priseljevanje, kateremu ne sledi urejenost javne infrastrukture 16* • Prekomerna pozidava zelenih površin, mokrišč in rečnih bregov 15* • Opuščanje kmetijske dejavnosti, predvsem na območjih, kjer je izvajanje sodobnih oblik kmetijstva oteženo ter s tem izgubljanje tipične krajine 15* • Povečanje prometa in neprimerno urejene oblike javnega in trajnostnega prometa 14* • Način življenja, ki ne spoštuje lokalnih običajev in tradicije ter ne vidi priložnosti v sodelovanju pri oblikovanju lokalnega okolja 13* • Neangažiranost mlajšega prebivalstva in njihovo odseljevanje iz podeželskih okolij 10*

4.2 Potrebe in potencial območja

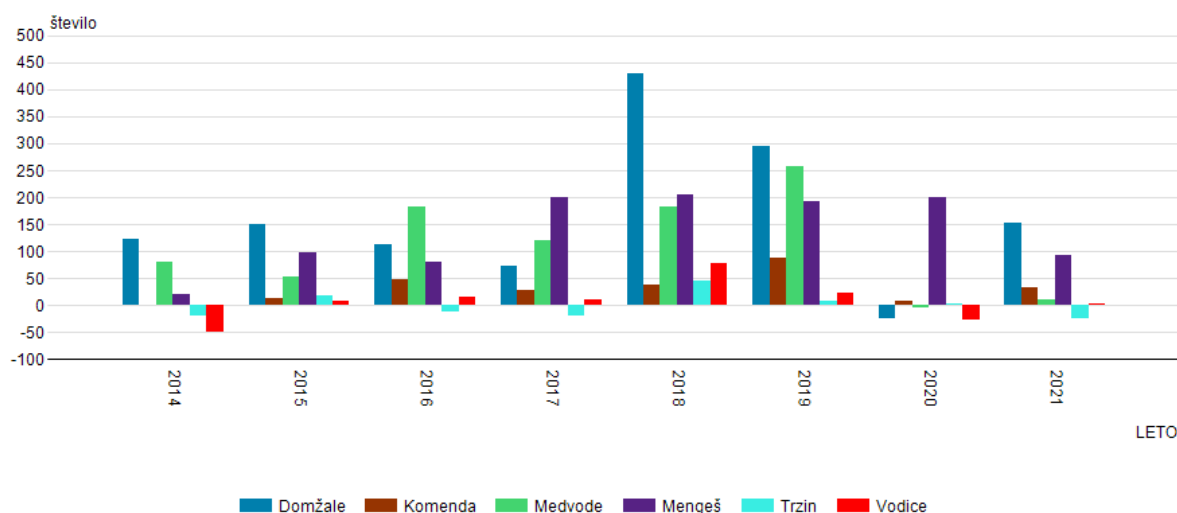
V nadaljevanju so opredeljene razvojne potrebe in možnosti območja LAS, izvedljive znotraj okvirjev orodja CLLD. Razvojne potrebe in možnosti območja LAS so bile prepoznane na podlagi analize obstoječega stanja na območju LAS, analize SWOT in izraženih potreb ter pobud lokalnih skupnosti na šestih javnih delavnicah. Na delavnicah so sodelovali različni deležniki, ki živijo in delajo na območju LAS. Delavnic so se udeležili predstavniki Občin, lokalnih društev, posamezniki, predstavniki podjetij, mladi, ženske, starejši, ...

Dvig kakovost bivanja

Za območje je značilen preplet urbanega in podeželskega okolja, zaradi česar je območje izredno privlačno za bivanje. Gostota prebivalstva je nad slovenskim povprečjem, območje naseljuje predvsem mlajše, delovno aktivno prebivalstvo z razmeroma visokim življenjskim standardom. Prebivalstvo območja je visoko izobraženo in kvalificirano. Stopnja brezposelnosti je nižja od državnega povprečja in znaša 3,9 5,6 % aktivnega prebivalstva, ob tem slaba desetina starejših (od 55 do 59 leta) in 16 % starejših od 60 let. Mladi ob koncu leta 2018 ne dosegajo več nadpovprečne brezposelnosti, kot so jo ob koncu leta 2014.

Na območju narašča trend selitvenega prirasta prebivalstva (glej tudi spodnjo tabelo), zaradi česar je pod močnim pritiskom prometna, komunalna, okoljska in javna infrastruktura, kažejo pa se tudi trenja med »domačini« in novo priseljenimi prebivalci, ki se povečini ne vključujejo v življenje in delovanje lokalnih skupnosti. Zgoščena stanovanjska novogradnja, prometno urejanje središč na škodo odprtega javnega prostora so pripomogli k trendu preoblikovanja vaških središč v spalna naselja.

Selitveno gibanje prebivalstva po: OBČINE , LETO. Skupni selitveni prirast - Skupaj.

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Tabela 1: Selitveno gibanje prebivalstva

Staranje kmečkega prebivalstva vodi do propadanja manjših kmetij. Slednje se spreminjajo v monokulturna kmetijska zemljišča ali v pozidane površine. V vsakem primeru je opaziti krčenje zelenih in kmetijskih površin ter s tem povezano izgubo kulturne dediščine, krajinskih značilnosti območja ter podeželske kulture.

Individualistični način življenja, ki ga je covidna pandemija samo še potencirala se kaže v občutku nepripadnosti okolju in izgubi stikov med ljudmi. Vse daljše preživljanje prostega časa pred ekrani v zaprtih prostorih predstavlja nezdrav način življenja, ki se kaže v zmanjšanih fizičnih sposobnostih otrok in povečani telesni teži.

Za ustavitev trenda bo potrebna tako vsebinska kot oblikovna prenova središč. Zaradi velikega priseljevanja in zaposlenosti prebivalstva izven območja LAS je ogrožena tudi lokalna identiteta območja, ki je v nevarnosti, da postane »spalno predmestje« prestolnice. Za krepitev lokalne identitete so ključnega pomena urejeni in živi prostori druženja, ki omogočajo socialno interakcijo vseh predstavnikov družbe.

Priložnosti za dvig kakovosti bivanja na območju se kažejo predvsem v ureditvi privlačnih in ustrezno opremljenih vaških jeder in jeder naselij (ureditev javnih odprtih prostorov: trgov, tržnic, otroških in športnih igrišč, peš poti itd. ter ureditev javnih zaprtih prostorov: prostorov za delovanje različnih društev ipd.) ter zmanjševanju socialnih in medgeneracijskih razlik.

Zaradi bližine glavnega mesta so prometne povezave in javni prevoz na območju LAS relativno dobro razviti. Slaba stran bližine glavnega mesta je velika prometna obremenjenost in vsakodnevne gneče na cestah. Malo slabša je povezanost med posameznimi občinami. Veliko prebivalcev območja se na delo vsakodnevno vozi v Ljubljano, zato je prisoten močan interes za izgradnjo oziroma ureditev boljših daljinskih kolesarskih stez.

POTREBA 1: Vzpostaviti prostore za potrebe delovanja društev in spontano druženje (primerni tudi za starejše in invalide).

POTREBA 2: Povečanje vključenosti ranljivih skupin v družbo, predvsem mladih in starejših prebivalcev ter invalidov.

POTREBA 3: Krepiti socialno vključenost preko medgeneracijskega sodelovanja in predaje znanj ter vzpostavljanje sodelovanja med različnimi deležniki znotraj LAS in širše.

POTREBA 4: Vzpodbujanje različnih oblik trajnostne mobilnosti.

Varstvo okolja

Za območje LAS je značilno dobro ohranjeno naravno okolje pestrih naravnih habitatov z visokim deležem območij Natura 2000. Na območju se nahaja Krajinski park Polhograjski dolomiti, več zavarovanih območij narave in naravnih vrednot. Prav tako pa je območje bogato tudi z objekti nepremične kulturne dediščine in nesnovno kulturno dediščino. Na ohranjanje naravne in kulturne dediščine so v zadnjih letih neugodne vplivali različni dejavniki – od podnebnih sprememb, ekonomske krize, pandemije do staranja prebivalstva. Odraz vsega tega so slabo ohranjeni in vzdrževani objekti kulturne dediščine in območja varstva narave.

Potencial ohranjanja naravne in kulturne dediščine se kaže predvsem v aktivnem varovanju in povezovanju s turizmom. Naravno in kulturno pestro območje je priljubljena turistična destinacija širšega območja, pri čemer prevladuje predvsem enodnevni, izletniški in rekreativni turizem.

Izredno pomemben pa je tudi dvig ravni družbene ozaveščenosti lokalnega prebivalstva o pomembnosti varstva narave in okolja ter trajnostnem načinu življenja.

POTREBA 5: Varovanje biotske pestrosti in kulturne ter krajinske dediščine.

POTREBA 6: Blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje.

Trajnosti razvoj podeželja

Območje se nahaja v Osrednjeslovenski statistični regiji, gospodarsko najbolj razviti slovenska regiji, ki je hkrati tudi gospodarsko središče države. Območje LAS predstavlja suburbano zaledje Ljubljane. Prestolnica predstavlja dnevni cilj migracij velikega odstotka aktivnega delovnega prebivalstva območja LAS, manjši del pa zaradi dela dnevno migrira tudi v ostala večja mesta v bližini območja, v Kranj, Kamnik in Škofjo Loko.

Območje LAS tvorita osrednji ravninski svet in obrobno hribovje. V teh dveh različnih geo segmentih se kažejo razlike v komunalni in infrastrukturni opremljenosti urbaniziranih ravninskih predelov ter bolj odmaknjenih hribovitih naselij. Medtem, ko so ravninska občinska središča in ostala naselja dobro opremljena s komunalno, energetsko in telekomunikacijsko infrastrukturo, je infrastrukturna opremljenost naselij hribovitega dela pomanjkljiva. Enaka slika se kaže tudi na področju pokritosti z osnovnimi storitvami.

Gospodarski razvoj in nove priložnosti za ustvarjanje delovnih mest morajo temeljiti na zelenem gospodarstvu, ki bo upoštevalo tako gospodarsko rast, kot tudi varovanje okolja in večjo socialno vključenost. Tako je na območju potrebno razvijati gospodarstvo v smeri večje trajnosti, učinkovitejše rabe virov, razvoja zelenih tehnologij in ustvarjanja zelenih delovnih mest. Pri tem lahko igra veliko vlogo ustvarjanje inovativnih partnerstev, ki temeljijo na znanju, inovativnosti in kreativnosti, kar se lahko doseže le s povezovanjem posameznih panog ter ob podpori institucionalnega okolja.

Najbolj ugodne razmere za kmetijstvo so na ravninskem svetu Kamniško-Bistriškega polja, kjer je pridelava usmerjena predvsem v intenzivno monokulturno pridelavo krmnih rastlin za živinorejo, manj obdelana so hribovita območja. Kljub velikemu povpraševanju ožjega območja in širšega trga (predvsem Ljubljane), je delež kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo s pridelavo vrtnin in poljščin izredno majhen, skladno s tem pa je nizka tudi stopnja samooskrbe. Poleg preusmeritve kmetovanja v pridelavo vrtnin in zvišanja samooskrbe, je na območju nujen tudi dvig ozaveščenosti prebivalstva o pomembnosti samooskrbe in kratkih transportnih poteh hrane. Dopolnilne dejavnosti na kmetijah so na območju slabše zastopane, ponekod se ohranjajo tradicionalne domače obrti.

Kmetijska gospodarstva na območju med seboj niso povezana v različne oblike proizvodnega in tržnega organiziranja, ki bi omogočal koncentracijo ponudbe, načrtovanje in prilagajanje proizvodnje povpraševanju, izboljšanje trženja, optimizacijo proizvodnih stroškov ipd. Velik potencial območja se kaže v povečanju pridelka vrtnin in poljščin, uvedbi ekoloških kmetijskih praks, diverzifikaciji v dopolnilne dejavnosti na kmetijah ter združevanju proizvajalcev kmetijskih pridelkov in izdelkov v skupno znamko ter skupen nastop na trgu.

Priložnosti se kažejo v razvijanju tradicionalne domače obrti z namenom ohranjanja in prenosa lokalnih znanj na mlajše rodove ter v povezavi s turistično ponudbo: lončarstvo in pečarstvo, slamninarstvo, glasbilarstvo, prestarstvo, čebelarstvo in medičarstvo ter pridelava mesnin. Tradicijo in izdelke je potrebno oblikovati v celostne produkte z dodano vrednostjo ter jih promovirati. Urediti je treba tudi ustrezna mesta in dogodke za predstavitev in trženje proizvodov.

POTREBA 7: Spodbujanje razvoja podjetništva in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah.

POTREBA 8: Spodbujanje trajnostnega turizma.

POTREBA 9: Spodbujanje sodelovanja med panogami (kmetijstvo, turizem, gostinstvo, izobraževanje, dopolnilne dejavnosti na kmetiji, domača obrt...) in tako vzpostaviti butične dejavnosti na različnih področjih.

POTREBA 10: Dvigniti stopnjo samooskrbe na območju in spodbujanje oblikovanje kratkih dobavnih verig.

5. Opis SLR

SLR je bila pripravljena v skladu s potrebami in cilji obeh programov, vključenih v izvajanje LEADER/CLLD na območju LAS:

- a) V primeru EKSRP bo SLR LAS Za mesto in vas prispevala k specifičnemu cilju SC8: **»Spodbujanje zaposlovanja, rasti, enakosti spolov, vključno s participacijo žensk v kmetovanju, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželju, vključno s krožnim biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom«**, določenim v 6. členu Uredbe 2021/2115/EU;
- b) V primeru ESRR bo SLR LAS Za mesto in vas prispevala k specifičnemu cilju 9.2: **»Spodbujanje celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega lokalnega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti na območjih, ki niso mestna območja«**, določenim v točki ii) e) prvega odstavka 3. člena Uredbe 1058/2021/EU.

Navedena cilja sta bila izhodišče in vodilo pri pripravi analize lokalnih razvojnih potreb in opredelitvi potenciala območja LAS. Na podlagi analize in potreb območja smo oblikovali ukrepe za izvajanje SLR.

Pri oblikovanju ukrepov smo upoštevali ugotovitve Evropskega računskega sodišča (povezava: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_10/SR_Leader_SL.pdf).

Dodana vrednost CLLD/LEADER za območje LAS je doseganje navedenih ciljev z ukrepi, ki naslavlja potrebe in izzive na podeželju, kot so npr. socialna vključenost vseh prebivalcev na podeželju, spodbujanje zaposlovanja ter podjetništva na podeželju, razvoj osnovnih storitev, dvig kakovosti življenja, razvoj manjše infrastrukture na podeželju, razvoj koncepta Pametnih vasi, okoljske in podnebne rešitve na podeželju, spodbude ekološkemu in drugemu sonaravnemu kmetovanju, skrb za naravno in kulturno dediščino, trajnostni turizem, samooskrba, idr.

Inovativen značaj SLR LAS Za mesto in vas se kaže v tem, da omogoča izvedbo raznovrstnih projektov z rabo lokalnih virov in razvojem endogenih potencialov, prenosom primerov dobrih praks in prilagoditev le teh glede na zaznane potrebe območja LAS Za mesto in vas, digitalizacijo, ipd..

SLR je bila pripravljena v skladu z drugimi relevantnimi obstoječimi strateškimi in programskimi dokumenti ter politikami na katere se tudi vsebinsko navezuje:

- Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023-2027¹
- Evropski zeleni dogovor oziroma Stratega »od vil do vilic«²
- Strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030³
- Dolgoročna vizija za podeželska območja do 2040⁴
- Listina EU o temeljnih človekovih pravicah⁵

---

¹ <https://skp.si/skupna-kmetijska-politika-2023-2027>

² https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en

³ https://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030_en

⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/sl/newsroom/news/2021/06/30-06-2021-long-term-vision-for-rural-areas-for-stronger-connected-resilient-prosperous-eu-rural-areas

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:sl:PDF>

SLR se vsebinsko navezuje in podpira našete dokumente in bo tako prispevala k uresničitvi njihovih socialnih, ekonomskih in/ali okoljskih ciljev in posledično tudi k celovitemu razvoju območja (podeželja in urbanih območij).

5.1 Opis ciljev in ukrepov SLR, vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov

5.1.1 Sklad ESRR

SLR bo v okviru ESRR nudila podporo trajnostnim oblikam lokalnega podjetništva, inovacijam, turizmu, varovanju naravne in kulturne dediščine, revitalizaciji javnih površin za skupno uporabo, preventivi in varovanju zdravja, medgeneracijskemu sodelovanju, krepitvi kompetenc, skrbi za starejše, mlade in druge prikrajšane skupine ter socialni vključenosti. Pri določanju ukrepov CLLD pri ESRR smo upoštevali:

- da morajo projekti prispevati k boljši kakovosti življenja lokalnega prebivalstva, zagotavljati ustrezno dostopnost storitev tako v urbanih središčih kot na podeželju, izboljšati področje dolgotrajne oskrbe in preventivnih zdravstvenih ukrepov, spodbujati medgeneracijsko sodelovanje, krepitev kompetenc ter skrb za prikrajšane skupine. Obenem bodo območja lokalnih akcijskih skupin bolj prepoznavna na področju lokalnega podjetništva, pri inovativni uporabi lokalnih virov, (eko)turizmu ter ohranjanju naravne raznolikosti in kulturne dediščine.
- da morajo projekti hkrati prispevati k doseganju ciljev SLR, okoljski trajnosti, socialni vzdržnosti, inovativnosti, enakopravnem vključevanju različnih partnerjev ter višji dodani vrednosti območja LAS.
- da projekti pri katerih se pričakuje sofinanciranje večje javne infrastrukture (osnovna cestna in komunalna infrastruktura) ter druge aktivnosti, ki sodijo med osnovne naloge, ki so jih v skladu z zakonom o lokalni samoupravi dolžne zagotavljati in financirati občine, niso upravičeni do sofinanciranja.

Pri oblikovanju končne vsebine ukrepov ter meril za njihov izbor in izvedbo smo upoštevali relevantne omilitvene ukrepe in v največji možni meri tudi relevantna priporočila v skladu s Celovito presojo vplivov na okolje⁶. SLR prav tako spoštuje načela enakosti spolov, enakih možnosti in nediskriminacije, Postopkovnik za zagotavljanje horizontalnega omogočitevnega pogoja »Učinkovita uporaba in izvajanje Listine o temeljnih pravicah«⁷ in Akcijski program za invalide 2022-2030⁸ ter druge relevantne dokumente.

5.1.2. Sklad EKSRP

SLR bo v okviru EKSRP prispevala k naslednjim temam: socialna vključenost vseh prebivalcev na podeželju, spodbujanje zaposlovanja ter podjetništva na podeželju, razvoj osnovnih storitev, dvig kakovosti življenja, razvoj manjše infrastrukture na podeželju, razvoj koncepta Pametnih vasi, okoljske in podnebne rešitve na podeželju, spodbude ekološkemu (idr.) kmetovanju itd. SLR bo spodbujala projekte, ki bodo prispevali k doseganju ciljev SLR, okoljski trajnosti, socialni vzdržnosti, inovativnosti, enakopravnemu vključevanju različnih partnerjev ter višji dodani vrednosti območja LAS.

---

⁶ <https://skp.si/skupna-kmetijska-politika-2023-2027>

⁷ https://evropskasredstva.si/app/uploads/2023/05/Postopkovnik_podpisana-verzija.pdf

⁸ <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/akcijski-program-za-invalide/>

Pri prijavljenih projektih bo SLR upoštevala, da naložbe v veliko infrastrukturo niso upravičene. S SLR bodo lahko podprte manjše investicije na podeželju, in sicer kot del projekta, s poudarkom na širšem pomenu za območje LAS ter dodani vrednosti za projekt, območje in prebivalce območja LAS. Projekt, ki je upravičen v okviru drugih intervencij SN SKP, se bo lahko podprlo preko intervencije LEADER, če je bila takšna potreba prepoznana v SLR in izkazuje dodano vrednost za razvoj lokalnega območja, kot je dvig socialnega kapitala, upravljanja ali prispevek k rezultatu projekta (npr. skupni interes, skupina upravičencev, dostop javnosti do rezultatov projekta, inovativne značilnosti projekta na lokalni ravni, integrirani projekti).

5.1.3 Ukrepi SLR in izbira kazalnikov

SKLOPI DELOVANJA	POTREBE	UKREP	KAZALNIKI	SKLAD	Dosežena vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2025 za EKSRP/31. 12. 2024 za ESRR	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2029
Dvig kakovost bivanja	<p>1: Vzpostaviti prostore za potrebe delovanja društev in spontano druženje (primerni tudi za starejše in invalide).</p> <p>2: Povečanje vključenosti ranljivih skupin v družbo, predvsem mladih in starejših prebivalcev ter invalidov.</p> <p>3: Krepiti socialno vključenost preko medgeneracijskega sodelovanja in predaje znanj ter vzpostavljanje sodelovanja med različnimi deležniki znotraj LAS in širše.</p> <p>4: Vzpodbujanje različnih oblik trajnostne mobilnosti.</p>	Povečanje socialne vključenosti	R.42 Spodbujanje socialne vključenosti: število oseb, zajetih v projekte socialnega vključenosti, ki prejemajo podporo	EKSRP	0	800
			Število izvedenih programov/delavnic/prireditev/dogodkov/usposabljanj/izobraževanj, namenjenih za socialno vključenost starejših, mladih in drugih ranljivih skupin	ESRR	0	10
		Oživljanje naselji z razvojem infrastrukture in programskih vsebin	R.41 Povezovanje evropskega podeželja: delež podeželskega prebivalstva, ki ima koristi od boljšega dostopa do storitev in infrastrukture zaradi podpore iz SKP	EKSRP	0	1 %
			Površina prenovljenih/obnovljenih javnih površin za skupno uporabo	ESRR	0	1000 m ²
			Število inovativnih partnerstev/programov/mrež za spodbujanje in oblikovanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga	ESRR	0	2
			Število inovativnih partnerstev/programov za oblikovanje mreže storitev za spodbujanje ukrepov aktivnega staranja in vključenosti drugih ranljivih skupin	ESRR	0	3
		Trajnostna mobilnost	Število podprtih dejavnosti/dogodkov/produktov/objektov, ki so namenjeni varovanju naravne in kulturne dediščine	ESRR	0	5
			R.41 Povezovanje evropskega podeželja: delež podeželskega prebivalstva, ki ima koristi od boljšega dostopa do storitev in infrastrukture zaradi podpore iz SKP	EKSRP	0	2 %
Varstvo okolja	<p>5: Varovanje biotske pestrosti in kulturne ter krajinske dediščine.</p> <p>6: Blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje.</p>	Blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje ter ohranjanje in izboljšanje lokalne biodiverzitete	R.27 Okoljska ali podnebna uspešnost zaradi naložb na podeželju: število projektov, ki prispevajo k ciljem na področju okoljske trajnosti, ter doseganje blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje na podeželju	EKSRP	0	1
			Število podprtih dejavnosti/dogodkov/produktov/objektov, ki so namenjeni varovanju naravne in kulturne dediščine	ESRR	0	5
			Število izobraževanj/usposabljanj/programov/produktov, ki so namenjeni varovanju okolja in zdravja ter ozaveščanju lokalnega prebivalstva za izboljševanje stanja okolja in zdravja	ESRR	0	10
Trajnostni razvoj podeželja	<p>7: Spodbujanje razvoja podjetništva in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah.</p> <p>8: Vzpodbujanje trajnostnega turizma.</p> <p>9: Spodbujanje sodelovanja med panogami (kmetijstvo, turizem, gostinstvo, izobraževanje,</p>	Dvig usposobljenosti za podjetništvo in dopolnilne dejavnosti na kmetijah	R.37 Rast in delovna mesta na podeželju: nova delovna mesta, ki prejemajo podporo v okviru projektov SKP	EKSRP	0	1
			R.39 Razvoj podeželskega gospodarstva: število podeželskih podjetij, vključno s podjetji na področju biogospodarstva, razvitih s podporo v okviru SKP	EKSRP	0	1
			Število podprtih oziroma vzpostavljenih zaposlitev/mrež/dogodkov/produktov, ki so namenjeni spodbujanju lokalnega podjetništva (razen nosilcev dejavnosti na kmetiji)	ESRR	0	3
		R.37 Rast in delovna mesta na podeželju: nova delovna mesta, ki prejemajo podporo v okviru projektov SKP	EKSRP	0	1	

	dopolnilne dejavnosti na kmetiji, domača obrt ...) in tako vzpostaviti butične dejavnosti na različnih področjih. 10: Dvigniti stopnjo samooskrbe na območju in spodbujanje oblikovanja kratkih dobavnih verig.	Sodelovanje med panogami za razvoj butičnih produktov	Število podprtih lokalnih turističnih prireditev /produktov /storitev /programov /modelov /publikacij	ESRR	0	10
			Število inovativnih partnerstev/programov/mrež za spodbujanje in oblikovanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga	ESRR	0	1

5.1.4 Opis ukrepov

1.) Povečanje socialne vključenosti

Tematski sklop:	Dvig kakovosti bivanja
Potrebe:	1: Vzpostaviti prostore za potrebe delovanja društev in spontano druženje (primerni tudi za starejše in invalide). 2: Povečanje vključenosti ranljivih skupin v družbo, predvsem mladih in starejših prebivalcev ter invalidov. 3: Krepiti socialno vključenost preko medgeneracijskega sodelovanja in predaje znanj ter vzpostavljanje sodelovanja med različnimi deležniki znotraj LAS in širše. 4: Vzpodbujanje različnih oblik trajnostne mobilnosti.
Kazalniki EKSRP:	R.42 Spodbujanje socialne vključenosti: število oseb, zajetih v projekte socialnega vključevanja, ki prejemajo podporo
Kazalniki ESRR:	Število izvedenih programov/delavnic/prireditev/dogodkov/usposabljanj/izobraževanj, namenjenih za socialno vključenost starejših, mladih in drugih ranljivih skupin
Območje izvajanja:	Celotno območje LAS

Za gradnjo občutka skupnosti je potrebno predvsem druženje ljudi. Slednje je bilo med pandemijo ne samo oteženo ampak nekaj časa celo prepovedano. Opaziti je, da se ljudje po pandemiji težje aktivirajo in vključujejo v socialno življenje. To še posebej velja za mladino in za starejšo populacijo, ki ni več zaposlena. Spodbujanje druženja bo pripomoglo k večji ustvarjalnosti in inovativnosti skupnosti ter povečalo njeno povezanost z lokalnim okoljem.

V okviru ukrepa bodo podprte predvsem projekti, ki bodo obravnavali:

- aktivno vlogo mladostnikov in starejših v družbi,
- medgeneracijsko solidarnost, sodelovanje in prenos znanja ter kompetenc,
- storitve varstva otrok, starostnikov in oseb s posebnimi potrebami,
- ustvarjanje inovativnih partnerstev in mrež ter deinstitucionalizacijo pomoči in nudenje različnih storitev na domu za različne ranljive skupine (predvsem starostnike, invalide in osebe s težavami v duševnem razvoju),
- vseživljenjsko učenje in aktivno staranje,
- vključevanje oseb s posebnimi potrebami v rekreacijske, turistične, kmetijske in rokodelske dejavnosti na območju,
- aktivno preživljanje prostega časa mladih na območju LAS,
- aktivno preživljanje prostega časa starejših na območju LAS,
- dvigovanje strpnosti do drugačnih,
- pomoč revnim in socialno šibkim in
- prostovoljstvo na ravni ranljivih skupin.

2.) Oživljanje naselij z razvojem infrastrukture in programskih vsebin

Tematski sklop:	Dvig kakovosti bivanja
Potrebe:	1: Vzpostaviti prostore za potrebe delovanja društev in spontano druženje (primerni tudi za starejše in invalide). 2: Povečanje vključenosti ranljivih skupin v družbo, predvsem mladih in starejših prebivalcev ter invalidov. 3: Krepiti socialno vključenost preko medgeneracijskega sodelovanja in predaje znanj ter vzpostavljanje sodelovanja med različnimi deležniki znotraj LAS in širše.
Kazalniki EKSRP:	R.41 Povezovanje evropskega podeželja: delež podeželskega prebivalstva, ki ima koristi od boljšega dostopa do storitev in infrastrukture zaradi podpore iz SKP
Kazalniki ESRR:	Površina prenovljenih/obnovljenih javnih površin za skupno uporabo
	Število inovativnih partnerstev/programov/mrež za spodbujanje in oblikovanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga
	Število inovativnih partnerstev/programov za oblikovanje mreže storitev za spodbujanje ukrepov aktivnega staranja in vključevanja drugih ranljivih skupin
	Število podprtih dejavnosti/dogodkov/produktov/objektov, ki so namenjeni varovanju naravne in kulturne dediščine
Območje izvajanja:	Celotno območje LAS

Predpogoj za druženje so privlačni zunanji in notranji prostori, kjer se lahko posamezniki družijo v kvalitetnem in varnem okolju. Spodbujali bomo predvsem aktivnosti povezane z urbano prenovo in regeneracijo središč naselij ter premalo izkoriščenih prostorov. Z izgradnjo in nadgradnjo manjše okoljske infrastrukture želimo dopolniti in nadgraditi pomanjkljivo razvito javno infrastrukturo ter zagotoviti razvoj decentraliziranih storitev splošnega interesa ob upoštevanju krajevnih posebnosti. Z opisanim želimo ljudem omogočiti čim bolj raznolike in vsem dostopne možnosti zdravega preživljanja prostega časa, predvsem preko športnih, rekreativnih in preventivnih programov in dejavnosti ter spremljajoče infrastrukture. Spodbujali bomo organizirane dejavnosti, ki se izvajajo s pomočjo izkušenih vaditeljev, športnih organizacij in društev ter tudi neorganizirane možnosti športnega udejstvovanja, predvsem v odprtem prostoru in naravnem okolju (npr. kolesarjenje, hoja in pohodništvo, jahanje, rolkanje ipd.).

Ukrep je namenjen tudi zagotovitvi pogojev za izvajanje in razvoj kulturnega ustvarjanja in ohranjanje kulturne dediščine lokalnega okolja. Udeleženci delavnic priložnosti za razvoj med drugim vidijo tudi v povezovanju med nepremično in nesnovno kulturno dediščino s sodobno umetnostjo. LAS želi ohraniti in spodbuditi razvoj obstoječe materialne in nematerialne kulturne dediščine in ustnega izročila. To velja zlasti za tradicionalne načine oblikovanja kulturne krajine ter arhitekturno in umetnostno-zgodovinsko dediščino, vključno s tradicionalnimi in trajnostnimi načini obdelave v kmetijstvu, gozdarstvu, obrti in industriji. Ohraniti in negovati želi krajevna in ledinska imena, ter lokalne šege in navade ter spodbuditi njihovo uporabo v izrazni in upodobitveni umetnosti današnjega časa. Prav tako pa bo podpora namenjena tudi sodobni kulturi in umetniškemu ustvarjanju v vseh izraznih oblikah (književnost, glasba, ples, likovna umetnost, gledališče, film itd.). Zavedamo se, da je za razvoj podeželja in ohranjanje prebivalstva na podeželju ključnega pomena prav kultura, saj krepiti lokalno identiteto oziroma pripadnost lokalnega prebivalstva svojemu kraju.

V sklopu uresničevanja posebnih ciljev bodo podprti projekti, ki bodo:

- zagotavljali razvoj in ponudbo raznolikih pristočasnih dejavnosti ter izgradnjo z njimi povezane infrastrukture,
- dopolnjevali javno dostopno športno in rekreacijsko ponudbo in programe na območju,
- širili program kulturnega ustvarjanja in izvajanja kulturnih prireditev na območju,
- ohranjali in negovali lokalne šege in navade ter krajevna in ledinska imena,
- vključevali obnovo in revitalizacijo kulturne dediščine,
- vključevali razvoj in spodbujanje vseh oblik kulturnega in umetniškega ustvarjanja,
- pripomogli k ustvarjanju prijaznega in vključujočega življenjskega okolja za ljudi z različnimi oblikami oviranosti,

- spodbujali razvoj storitvene obrti (optika, čevljarstvo, urarstvo, servis koles ipd.),
- omogočali naložbe v izgradnjo in nadgradnjo manjše javne lokalne infrastrukture,
- omogočali prenovo in regeneracijo središč naselij ter degradiranih površin.

3.) Trajnostna mobilnost

Tematski sklop:	Dvig kakovosti bivanja
Potrebe:	4: Vzpodbujanje različnih oblik trajnostne mobilnosti.
Kazalniki EKSRP:	R.41 Povezovanje evropskega podeželja: delež podeželskega prebivalstva, ki ima koristi od boljšega dostopa do storitev in infrastrukture zaradi podpore iz SKP
Kazalniki ESRR:	Število inovativnih partnerstev/programov/mrež za spodbujanje in oblikovanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga
Območje izvajanja:	Celotno območje LAS

Aktivnosti povezane s spodbujanjem trajnostne mobilnosti so vezane na razvoj alternativnih načinov potovanja, ki ne vključujejo avtomobilov (razen če gre za 'car sharing' ali prostofer). Spodbujali bomo projekte, ki bodo usmerjeni v spreminjanje potovalnih navad ljudi in tako spodbujali aktiven življenjski slog. V programskem obdobju želimo doseči, da se zavest prebivalcev povežena z načini mobilnosti dvigne na nivo, kjer bo samoumevno, da za premagovanje krajših razdalj pri opravljanju opravkov opravijo peš, s kolesom, skirojem ipd.

Ukrep se bo izvajal na celotnem območju LAS, financiran bo iz EKSRP in ESRR.

Podprti bodo projekti, ki bodo:

- skrbeli za dvig ozaveščenosti prebivalstva o pomembnosti varovanja okolja ter trajnostnega načina življenja (vezano na mobilnost),
- pripomogli k zmanjševanju emisij CO₂,
- spodbujali trajnostne oblike turizma in rekreacije vključno z zagotavljanjem in urejanjem primerne infrastrukture,
- omogočali okolju prijazno mobilnost tako v urbanem kot podeželskem okolju (mreža kolesarskih poti, mobilnostne kooperative ipd.).

4.) Blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje ter ohranjanje in izboljšanje lokalne biodiverzitete

Tematski sklop:	Varstvo okolja
Potrebe:	5: Varovanje biotske pestrosti in kulturne ter krajinske dediščine. 6: Blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje.
Kazalniki EKSRP:	R.27 Okoljska ali podnebna uspešnost zaradi naložb na podeželju: število projektov, ki prispevajo k ciljem na področju okoljske trajnosti, ter doseganje blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje na podeželju
Kazalniki ESRR:	Število podprtih dejavnosti/dogodkov/produktov/objektov, ki so namenjeni varovanju naravne in kulturne dediščine Število izobraževanj/usposabljanj/programov/produktov, ki so namenjeni varovanju okolja in zdravja ter ozaveščanju lokalnega prebivalstva za izboljševanje stanja okolja in zdravja
Območje izvajanja:	Celotno območje LAS

Naravne danosti ter dobro ohranjeno naravno okolje je bilo s strani udeležencev delavnic prepoznano kot eno pomembnejših prednosti območja. V ohranjanju biotske raznovrstnosti, naravnih habitatov in zelenih površin, s poudarkom na mokriščih vidijo tudi največjo priložnost območja. Te ugotovitve niso

presenetljive saj ima območje LAS kljub gosti poseljenosti in velikemu deležu intenzivnih kmetijskih površin veliko naravno biotsko raznovrstnost, pestro krajino ter čisto okolje. Ugotovitve iz SWOT analize kažejo, da se lokalna skupnost zaveda pomembnosti teh ključnih endogenih potencialov tako za razvoj območja kot tudi za zagotavljanje visoke kakovosti bivanja. LAS bo zato deloval v smeri izboljšanja stanja narave in kakovosti okolja. Kot takšen je ukrep močno povezan s sklopom dvigom kakovosti bivanja, saj je prijetno, čisto in zdravo življenjsko okolje pogoj za kvalitetno bivanje.

Razvoj novih tehnologij v povezavi z digitalizacijo (tudi kmetijstva) predstavlja eno ključnih področij razvoja, ki lahko veliko pripomore k zmanjševanju vplivov, ki povzročajo podnebne spremembe. Razvoj na področju okolju prijaznega kmetijstva je učinkovit samo če se uspešno prenese v prakso. Nova znanja, izkušnje in primeri dobrih praks bodo pripomogli k doseganju zadanih ciljev.

Podprti bodo projekti, ki bodo:

- skrbeli za dvig ozaveščenosti prebivalstva o pomembnosti varovanja okolja ter trajnostnega načina življenja,
- spodbujali učinkovito in smotrno rabo naravnih virov, tudi energije (vključno z naložbami v obnovljive vire energije in ustanavljanjem energetske kooperativ in drugih inovativnih partnerstev),
- razvijali proizvodnjo energije iz obnovljivih virov energije,
- ozaveščali o pomenu zmanjševanja energetske intenzivnosti in zviševanja energetske učinkovitosti ter o zmanjševanju energetske revščine,
- izboljševali in ohranjali kakovost voda,
- spodbujali preusmeritev iz intenzivnega monokulturnega kmetijstva v pridelavo poljščin in vrtnin,
- spodbujali uvedbo novih tehnologij in praks, ki zmanjšujejo ogljični odtis,
- spodbujali digitalizacijo,
- ohranjali pomembne ekološke in krajinske prvine (obvodna vegetacija, mokrišča, nižinski gozd, drevesne gruče, močvirja ipd.),
- ozaveščali prebivalstvo o pomenu ohranjanja narave, še posebej naravovarstveno najvrednejših območij,
- varovali in izboljšali ugodno stanje zavarovanih vrst in habitatov,
- sanirali in obnovili območja z naravovarstvenim statusom,
- sanirali in renaturalizirali degradirana naravna območja (divja odlagališča odpadkov, regulirani vodotoki, območja zaraščena z invazivnimi rastlinami ipd.).

5.) Dvig usposobljenost za podjetništvo in dopolnilne dejavnosti na kmetijah

Tematski sklop:	Trajnostni razvoj podeželja
Potrebe:	7: Spodbujanje razvoja podjetništva in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. 8: Vzpodbujanje trajnostnega turizma. 9: Spodbujanje sodelovanja med panogami (kmetijstvo, turizem, gostinstvo, izobraževanje, dopolnilne dejavnosti na kmetiji, domača obrt...) in tako vzpostaviti butične dejavnosti na različnih področjih.
Kazalniki EKSRP:	R.37 Rast in delovna mesta na podeželju: nova delovna mesta, ki prejemajo podporo v okviru projektov SKP R.39 Razvoj podeželskega gospodarstva: število podeželskih podjetij, vključno s podjetji na področju biogospodarstva, razvitih s podporo v okviru SKP
Kazalniki ESRR:	Število podprtih oziroma vzpostavljenih zaposlitev/mrež/dogodkov/produktov, ki so namenjeni spodbujanju lokalnega podjetništva (razen nosilcev dejavnosti na kmetiji)
Območje izvajanja:	Celotno območje LAS

Na samem območju LAS je podjetništvo relativno dobro zastopano, na območju je tudi nekaj poslovno industrijskih con. Obstaja pa še veliko priložnosti za izboljšanje pogojev za razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah in zagotavljanje boljših možnosti za zaposlovanje različno izobraženih skupin prebivalcev.

Trg dela se nenehno spreminja, zahteve po znanju, kompetencah in izobrazbi pa se spreminjajo s časom. Posamezniki se spremembam lažje prilagodijo, če so osvojili potrebne temeljne spretnosti, dodatna znanja (npr. znanja s področja podjetništva, socialnih veščin, informacijsko-komunikacijske tehnologije, tujih jezikov idr.) ter kompetence s katerimi se bodo lažje znašli v najrazličnejših in nepredvidljivih poklicnih poteh sedanjega časa. Spodbujali bomo tudi prenos tradicionalnih obrtnih in rokodelskih znanj, ki omogočajo zaposlovanje v rokodelskih poklicih, hkrati pa prispevajo k ohranjanju kulturne identitete območja

LAS želi prispevati k razvoju območja in povečati podjetniško aktivnost na območju, tako da bo spodbujal inovativnost, kreativnost in podjetnost, podpiral priložnosti z velikim uresničitvenim potencialom ter ustvarjal stimulatívno podporno okolje za razvoj novih dejavnosti in delovnih mest. Povezati in aktivirati želi neizkoriščene prostorske in človeške potenciale ter z uporabo lokalnega znanja oblikovati nove proizvode, storitve in modele, ki bodo naslavljali lokalne izzive območja. Pri tem prepozna bogato kulturno in naravno dediščino območja kot pomemben potencial za ustvarjanje novih delovnih mest. Podpiral bo oblikovanje inovativnih partnerstev in mrež ter nove dejavnosti, predvsem v povezavi s socialno ekonomijo: socialnimi inovacijami, socialnim in lokalnim podjetništvom ter zelenim gospodarstvom.

Ukrep se bo izvajal na celotnem območju LAS, financiran bo iz EKSRP in ESRR.

Za doseganje zastavljenih ciljev bodo podprti projekti, ki bodo:

- spodbujali dopolnilne dejavnosti na kmetijah (turizem, gostinstvo, obrt, pridelava vrtnin, predelava kmetijskih pridelkov, dejavnosti, ki temeljijo na domačih tradicionalnih obrteh območja: slamninarstvo, čebelarstvo in medicinarstvo, predelava mesnin ipd.) in dvigovali dodano vrednost kmetijskim, živilskim in gozdarskim proizvodom,
- spodbujali preusmeritev kmetijstva v ekološko pridelavo in pridelavo vrtnin z namenom zapolnitve tržnih niš na lokalnem območju in povišanja lokalne samooskrbe,
- povečali lokalno samooskrbo z varno in kakovostno hrano ter spodbujali kratke dobavne verige na območju (tržnice, tržni dnevi in tržna mesta, povezovanje lokalnih ponudnikov hrane za skupen nastop na trgu, javno naročanje hrane ipd.),
- izkoriščali potencial gozda z vzpostavljanjem lesno-predelovalnih verig,
- izkoriščali potencial naravne in kulturne dediščine (snovne in nesnovne) za ustvarjanje novih delovnih mest in poslovnih priložnosti,
- spodbujali inovativne oblike podjetništva z velikim čutom odgovornosti za družbo in ljudi (socialno podjetništvo, socialne storitve, zadruge, co-working in desk-sharing prostori),
- spodbujali prenavo in uporabo neizkoriščenih prostorskih potencialov in stavbnih fondov za namene podjetništva,
- spodbujali vzpostavitev formalnih in neformalnih partnerstev in mrež za spodbujanje podjetništva,
- prispevali k oblikovanju zelenih delovnih mest,
- izboljšali zaposlitvene možnosti za zaposlovanje ranljivih skupin (predvsem invalidov in oseb s težavami v duševnem razvoju),
- razvijali veščine prepoznavanja potreb okolja kot poslovnih priložnosti,
- usposabljali prebivalce za bolj uspešno iskanje zaposlitve in vstop na trg delovne sile (izobraževanja, delavnice, svetovanja, priročniki, spletna orodja ipd.),
- spodbujali razvoj turistične ponudbe in infrastrukture.

6.) Sodelovanje med panogami za razvoj butičnih produktov

Tematski sklop:	Trajnostni razvoj podeželja
Potrebe:	7: Spodbujanje razvoja podjetništva in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. 8: Vzpodbujanje trajnostnega turizma.

	9: Spodbujanje sodelovanja med panogami (kmetijstvo, turizem, gostinstvo, izobraževanje, dopolnilne dejavnosti na kmetiji, domača obrt...) in tako vzpostaviti butične dejavnosti na različnih področjih. 10: Dvigniti stopnjo samooskrbe na območju in spodbujanje oblikovanja kratkih dobavnih verig.
Kazalniki EKSRP:	R.37 Rast in delovna mesta na podeželju: nova delovna mesta, ki prejemajo podporo v okviru projektov SKP
Kazalniki ESRR:	Število podprtih lokalnih turističnih prireditev /produktov /storitev /programov /modelov /publikacij
	Število inovativnih partnerstev/programov/mrež za spodbujanje in oblikovanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga
Območje izvajanja:	Celotno območje LAS

Na območju LAS obstaja bogata zgodovina domače obrti (lončarstvo, pečarstvo, slamnikarstvo, glasbilarstvo, prestarstvo, čebelarstvo, medicinarstvo, ...). Kaže se velik potencial za razvoj inovativnih, edinstvenih in zanimivih produktov, ki bi pripomogli k temu, da se še obstoječe znanje povezano z naštetimi obrtmi ohrani še za naslednje rodove. LAS želi obstoječe izdelke in tradicijo preoblikovati v celostne produkte z dodano vrednostjo ter jih promovirati lokalno in širše. Urediti želi tudi ustrezna mesta in dogodke za predstavitev in trženje proizvodov.

Za doseganje zastavljenih ciljev bodo podprti projekti, ki bodo:

- ohranjali, spodbujali in širili obrtno in rokodelsko tradicijo na območju (predvsem v povezavi z drugimi panogami),
- povečevali raznolikost turistične ponudbe in storitev (predvsem v povezavi z drugimi panogami),
- povezovali turizem, kmetijstvo, obrt in oblikovanje s potenciali naravne in kulturne dediščine za ustvarjanje novih proizvodov in storitev.

5.2 Opis izvajanja projektov

Merila za izbor projektov

Merila za izbor projektov temeljijo na naslednjih načelih:

- doseganju cilja in namena intervencije LEADER in/ali ukrepa CLLD,
- doseganju ciljev SLR,
- okoljski trajnosti,
- socialni vzdržnosti,
- enakopravni vključenosti različnih partnerjev,
- inovativnosti,
- vplivu oziroma dodani vrednosti na območje LAS ter
- družbeni spremembi ter k dvigu družbene ozaveščenosti (za sklad ESRR).

Pogoj za obravnavo vloge je pravočasno prispela, pravilno označena in administrativno popolna vloga, to je vloga, ki je pravilno in v celoti izpolnjena na predpisanem obrazcu s predloženimi vsemi obveznimi prilogami. Nepravočasno prispela, nepravilno označena ali administrativno nepopolne vloge, ki jih v navedenem roku prijavitelj ne dopolni, se zavržejo. Ocenjujejo se le pravočasno prispela, pravilno označena in administrativno popolne vloge.

Pogoji in merila za izbiro projektov so:

- Pogoji za upravičenost;
- Specifična merila.

1. **stopnja obravnave:** Vloge, ki gredo v postopek obravnave, se najprej presoja s tako imenovanimi pogoji za upravičenost.

Obvezni pogoji, ki jih mora izpolnjevati prijavitelj

Pogoji za upravičenost	IZPOLNJUJE	NE IZPOLNJUJE
Vloga je prispela pravočasno in je pravilno označena		
Vloga je administrativno popolna, to je pravilno in v celoti izpolnjena na predpisanem obrazcu s predloženimi vsemi obveznimi prilogami		
Projektova se izvaja na območju LAS in se ne izvaja v naseljih, kjer je izvajanje projektov izključeno		
Prijavitelj in morebitni partnerji izpolnjujejo pogoje za upravičenca za sofinanciranje		
Projektova je skladna s strategijo lokalnega razvoja LAS in prednostnimi vsebinami javnega poziva		
Projektova se še ni pričela izvajati		
Zaprošen znesek za sofinanciranje je v mejah, kot jih določa javni poziv		
Projektova ima zaprto finančno konstrukcijo in zagotovljene lastne finančne vire za izvedbo projektove v celoti		
Upravičeni stroški projektove se ne financirajo iz drugih javnih ali zasebnih sredstev (prepoved dvojnega financiranja)		
Projektov je v skladu z veljavno zakonodajo in zanjo so izdana vsa relevantna soglasja ali dovoljenja (kjer je to potrebno)		

Tabela __: Pogoji za upravičenost za izbor projektov

Vloga, ki ne izpolnjuje vseh obveznih pogojev za upravičenost je izločena iz nadaljnje obravnave.

2. stopnja obravnave: ocenjevanje vlog na podlagi specifičnih meril. Pri izbiri projektov je pomembno, da so cilji, izvedbene aktivnosti, kazalci uspešnosti ter finančna in terminska izvedljivost projektov, jasno določeni. Zelo pomembno je, da je opis in obseg stroškov skladen z vsebino projektov. Prav tako je pomemben učinek projekta na izvajanje celotne Lokalne razvojne strategije, aktivna vključenost lokalnega prebivalstva in institucij, inovativen pristop ali vsebina projekta ter trajnostna naravnost aktivnosti in rezultatov projektov.

Specifična merila

	Specifična merila	Možno število točk	Doseženo število točk
01	Doseganje cilja in namena intervencije LEADER in/ali ukrepa CLLD		
02	Doseganje ciljev SLR		
03	Okoljska trajnost		
04	Enakopravna vključenost različnih partnerjev		
05	Socialna vzdržnost		
06	Inovativnost		
07	Dodana vrednost za območje LAS		
08	Prispevek k dvigu družbene ozaveščenosti (za sklad ESRR)		
	Skupaj	100	

Tabela __: Specifična merila za izbor projektov

Podrobnejša merila, postopki, ocenjevanje in izbor projektov se bodo podrobno opredelili v internih dokumentih LAS.

5.2.1 Projekti preko javnega poziva

Postopek izbora projektov bo potekal v treh korakih:

1. Zbiranje predlogov projektov:

LAS bo objavil javni poziv za izbor projektov, ki bo namenjen izboru projektov iz vseh tematskih področji. Javni pozivi bodo odprti najmanj en mesec, s čimer se zagotovi, da imajo potencialni upravičenci dovolj časa za prijavo na javni poziv. LAS bo naslednje javne pozive prilagodil izraženim potrebam območja in doseženim rezultatom prvega javnega poziva (pokritost in število odobrenih projektov po posameznih ukrepih).

LAS bo javne pozive objavljala vsake dve leti (2024, 2026, 2028). Če bo LAS po prvem javnem pozivu ugotovil, da niso razdeljena vsa razpisana sredstva, oziroma da z rezultati odobrenih projektov ne bo dosegal načrtovanih rezultatov, ki so opredeljeni v SLR, lahko javni poziv objavi tudi v vmesnem obdobju (2025, 2027).

LAS lahko javni poziv objavi v obliki odprtega javnega poziva z odpiranjem vlog v več terminih do porabe razpisanih sredstev.

V skladu s Pogodbo Upravni odbor LAS imenuje tri člane in dva nadomestna člana Ocenjevalne komisije. Ocenjevalna komisija pregleda in oceni predloge projektov, oddane na javni poziv LAS in o njih pripravi poročilo. Upravni odbor LAS na podlagi poročila Ocenjevalne komisije odloči, ali se bo projekt financiral in o tem poroča Skupščini LAS.

V kolikor se obravnava projekt, s katerimi so člani Ocenjevalne komisije zasebno ali poslovno povezani, se morajo le-ti izločiti in jih nadomestiti nadomestni člani.

2. Preveritev popolnosti in ustreznosti projektov:

Odpiranje prejetih vlog za projekt bo v roku osmih (8) delovnih dni od dneva zaprtja razpisa na sedežu vodilnega partnerja LAS. Vloge se bo odpiralo po vrstnem redu prispetja. Odpiranje vlog ni javno. Odpiranje vlog in pregled administrativne popolnosti vlog izvede vodilni partner. Vodilni partner za ta namen imenuje delovno komisijo za pregled vlog. Vloga je popolna, kadar so priloženi vsi zahtevani dokumenti. O odpiranju vlog komisija vodi zapisnik.

Vodilni partner na podlagi zapisnika pisno pozove prijavitelje, katerih vloge niso bile popolne, k njihovi dopolnitvi. V pozivu k dopolnitvi vodilni partner določi rok za dopolnitev, ki ne sme biti krajši od osmih delovnih dni od datuma posredovanja poziva za dopolnitev. Pozivi za dopolnitev vlog se pošiljajo po elektronski pošti na elektronski naslov, ki ga je prijavitelj navedel v vlogi (prijavitelj v vlogi izrecno soglaša s prejemom poziva za dopolnitev vloge na elektronski naslov). Prijavitelji dopolnitve pošljejo po redni pošti priporočeno na naslov vodilnega partnerja. Vsebinske dopolnitve vlog niso dovoljene. Vodilni partner lahko po prejetju dopolnitev zahteva dodatne razjasnitve. Vodilni partner lahko na prošnjo vlagatelja podaljša rok za dopolnitev.

Vloga se formalno dopolnjuje samo enkrat.

Po prejemu dopolnitev, se dopolnjena vloga ponovno pregleda, da se ugotovi ali je vloga administrativno popolna.

Nepopolne vloge, ki jih prijavitelj ne dopolni v določenem roku ali ne predloži vseh zahtevanih dopolnitev, se zavržejo s sklepom, ki ga izda Predsednik LAS. Zoper sklep je v roku osmih dni od vročitve dovoljena pritožba, o kateri odloči Upravni odbor LAS. Odločitev je dokončna.

3. Ocenjevanje in razvrščanje predlogov ter izbor projektov:

Vloge, ki so administrativno popolne, obravnava Ocenjevalna komisija. Vloge bo ocenjevalo po vrstnem redu prispetja. Ocenjevalna komisija prijavitelne projekte obravnava v skladu s pogoji za upravičenost in specifičnimi merili za izbiro projektov in izdelala tudi poročilo o rezultatih ocenjevanja, obrazložitev ocen in predlog projektov za sofinanciranje. Vsako vlogo po v naprej določenih merilih za ocenjevanje najprej samostojno oceni vsak član Ocenjevalne komisije. Vsako merilo ima določeno število možnih točk. Nato člani komisije izračunajo povprečje vseh točk za posamezno merilo za ocenjevanje kakovosti predloga projekta. Končno oceno posameznega projekta sestavlja seštevek povprečja točk specifičnih meril za ocenjevanje kakovosti. Celoten postopek glasovanja je zaupen. Člani komisije se pred ocenjevanjem s podpisom posebne izjave zavežejo k molčečnosti, nepristranskosti in varovanju osebnih podatkov.

Upravni odbor LAS na podlagi poročila Ocenjevalne komisije izbere projekt/e za financiranje in jih posreduje v seznanitev Skupščini LAS. Na sejah Upravnega odbora, na katerih se odloča o izbiri in potrjevanju projektov, veljajo posebna pravila glede sklepčnosti (*skladno z določbo tretjega odstavka točke b 34. Člena Uredbe 1303/2013EU*): V primeru, da bi pri odločanju o projektih prišlo do tega, da bi kateri od sektorjev imel 50 % glasov ali več, se pri glasovanju upošteva pravilo ponderiranja glasov.

Prijavitelji projektov so predvidoma v roku sedemdeset (70) dni od poteka roka za prijavo na javni poziv s sklepom seznanjeni o rezultatih izbora projektov. Sklep je formalni zaključek postopka na ravni LAS in ne pomeni dejanske dodelitve javnih sredstev.

Prijavitelj projekta ima v osmih (8) dneh od prejema sklepa o odločitvi glede izbire oz. ne izbire projekta pravico vložiti pritožbo na Skupščino LAS. V svoji pritožbi mora natančno opredeliti in utemeljiti razloge, zaradi katerih je pritožba vložena. Predmet pritožbe ne morejo biti postavljeni pogoji in merila za ocenjevanje. Vložena pritožba ne zadrži nadaljnega postopka z ostalimi izbranimi prijavitelji projektov. O pritožbi odloča Skupščina LAS v tridesetih (30) dneh od vložitve pritožbe. Odločitev Skupščine LAS je dokončna.

Na podlagi sklepa Upravnega odbora LAS o potrditvi izbranih projektov, Vodilni partner LAS v roku tridesetih (30) dni od potrditve predlogov projektov predloži predloge projektov v potrditev Agenciji RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (če gre za projekt, ki bi se sofinancirala iz EKSRP) ali Ministrstvu za kohezijo in regionalni razvoj (če gre za projekt, ki bi se sofinancirala iz ESRR), ki o odločitvi obvestita LAS.

Če je upravičencu odobren projekt za sofinanciranje iz EKSRP, Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja o odobritvi ali zavrnitvi odloči z odločbo. V odločbi o odobritvi projekta se določi tudi višino sredstev, rok za vložitev zahtevka za izplačilo, pogoje za upravičenost ter višino sredstev, ki se izvajajo v skladu s pravili sheme državnih pomoči.

Če je upravičencu odobren projekt za sofinanciranje iz ESRR, sklene upravičenec pogodbo o sofinanciranju z Ministrstvom za kohezijo in regionalni razvoj.

5.2.2. Projekti, katerih upravičenec je LAS

LAS lahko v sodelovanju s partnerji pripravi in izvaja projekte, ki imajo širšo korist za lokalno območje – se izvajajo na večjemu delu območju LAS in so namenjene večini prebivalcev območja LAS.

LAS lahko nastopi kot prijavitelj projekta tudi takrat, kadar gre za skupni projekt, ki povezuje pomembne razvojne partnerje, ki pa niso sposobni sami pripraviti in izvesti projekta.

LAS lahko pripravi in izvaja tudi projekt za ukrepe predvidene v SLR, za katere v predhodnih pozivih ni bilo ali ni bilo dovolj prijavljenih projektov in tako doprinese k enakomernemu izvajanju SLR in doseganju vseh zastavljenih ciljev.

Upravni odbor LAS predlaga projekte, ki jih bo izvajal LAS in jih da v potrditev Skupščini. Skupščina odloči o projektih, ki jih bo izvajal LAS. Taki projekti gredo direktno v potrditev na ARSKTRP ali MGRT.

Na sejah Skupščine, na katerih se odloča o izbiri in potrjevanju projektov, ki jih bo izvajal LAS, veljajo posebna pravila glede sklepčnosti (skladno z določbo tretjega odstavka točke b 34. Člena Uredbe 1303/2013EU): V primeru, da bi pri odločanju o projektih prišlo do tega, da bi posamezni sektor imel petdeset (50) % glasov ali več, se pri glasovanju upošteva pravilo ponderiranja glasov.

5.2.3 Projekti sodelovanja LAS

Cilji SLR se bodo uresničevali tudi preko aktivnosti sodelovanja med LAS-i. LAS bo izvajal projekte s sodelujočimi LAS na območju Ljubljanske urbane regije, celotne Slovenije in s tujimi LAS-i. Projekti bodo namenjeni reševanju specifičnih lokalnih problemov, prenosov dobrih praks med LAS-i, iskanju povezav in novih znanj (samooskrba, kulturna dediščina, socialno podjetništvo in drugo).

6. Opis postopka vključitve skupnosti v pripravo SLR

Strategija lokalnega razvoja LAS ZMV je plod poglobljenega sodelovanja zainteresirane širše javnosti, občinskih uprav vseh šestih vključenih občin in RRA LUR.

Sestava članstva

V novembru 2022 smo na spletni strani LAS ZMV objavili prispevek o predstavitvi projektov LAS ZMV, ki so bili izvedeni v programskem obdobju 2014-2020. Zainteresirano javnost smo povabili, da si več o izvedenih projektih prebere v brošuri Predstavitev projektov LAS Za mesto in vas v programskem obdobju 2014-2020, ki smo jo izdali z namenom promocije LAS ZMV. Hkrati smo jih obvestili, da začnemo s pripravo Strategije za novo programsko obdobje in jih povabili, da izpolnijo anketo v kateri smo jih spraševali, katerim vsebinam se bi po njihovem mnenju morali posvetiti v prihodnjih letih.

V začetku leta 2023 smo na spletnih straneh objavili javni poziv za članstvo v LAS ZMV v programskem obdobju 2021-2027. Poziv za članstvo je odprt neprestano, celotno programsko obdobje. Vsaka pristopna izjava je obravnavana na naslednji redni seji Upravnega odbora.

Ob podpisu partnerske pogodbe za novo programsko obdobje, na Skupščini LAS ZMV, 16. februarja 2023, je LAS ZMV imel 56 članov. Od tega je bilo šestnajst (16) članov iz javnega, dvanajst (12) iz gospodarskega in devetindvajset (29) iz zasebnega sektorja. Skupščino sestavlja šestindvajset (26) žensk in trideset (30) moških. Podatkov o starosti članov LAS nismo pridobivali.

Organ odločanja v LAS ZMV je Upravni odbor, ki je v času pisanja strategije sestavljen iz štirinajst (14) članov – pet (5) predstavnikov zasebnega, tri (3) predstavniki gospodarskega in šest (6) predstavnikov javnega sektorja. Upravni odbor ima devet (9) članic in pet (5) članov. Nobeden se ne uvršča v kategorijo mladih.

Predvidoma novembra 2023 bo izvoljen nov Upravni odbor, ki bo sestavljen iz osemnajstih (18) članov – šest (6) predstavnikov javnega, šest (6) predstavnikov gospodarskega in šest (6) predstavnikov zasebnega sektorja. Vsaka od občin bo imela po enega (1) predstavnika iz vsakega sektorja. Pri sestavi kandidatne liste bomo poskrbeli, da bo lista spolno in starostno uravnotežena.

Vključevanje lokalnih akterjev v pripravo SLR

Javnost je bila v postopek priprave vključena tudi preko delavnic, ki jih je organizirala in izvedla RRA LUR v sodelovanju z občinami. Delavnice so bile namenjene pripravi SWOT analize, opredelitvi razvojnih potreb in potencialov območja LAS ter oblikovanju ukrepov (željenih rezultatov in razvojnih prioritet). Potekale so v dveh tematskih sklopih.

1. Sklop: Delavnice za pripravo Strategije lokalnega razvoja

Delavnice prvega sklopa so bile izvedene v vseh šestih občinah pod naslovom: Delavnica za pripravo Strategije lokalnega razvoja. Izvedbo delavnic je RRA LUR oglaševala preko spletne strani LAS ZMV, FB strani in e-novic. Vabila smo poslali članom LAS ZMV ter vsem šestim občinam s prošnjo naj jih posredujejo svojim kontaktom. Izvedbo delavnic so oglaševale tudi Občine na svojih spletnih straneh in nekatera lokalna glasila v tiskanih in spletnih objavah. Skupaj smo zabeležili XX objav v medijih.

Vse delavnice prvega kroga so bile izpeljane na podoben način. Na začetku smo na kratko predstavili LAS ZMV in potek priprave Strategije lokalnega razvoja. Prisotni so bili seznanjeni katere aktivnosti so bile že izvedene, da bo LAS ZMV lahko deloval tudi v prihodnjem programskem obdobju (da je bila izvedena skupščina LAS ZMV na kateri so člani sprejeli sklep, da se pogodbeno partnerstvo LAS ZMV nadaljuje tudi v novem programskem obdobju in da bo RRA LUR še naprej vodilni partner ter, da je RRA LUR 3. 3. 2023 oddal formalno vlogo za nadaljevanje delovanja LAS ZMV).

V nadaljevanju plenarnega dela smo udeležencem predstavili nekaj osnovnih statističnih podatkov o njihovih občinah vezanih na prebivalce (število mladih, starih, indeks staranja) delo in brezposelnost (stopnja registrirane brezposelnosti, število podjetij), kmetijstvo (št. kmetijskih gospodarstev, kmetijska zemljišča v uporabi). Praktičen del delavnic je bil namenjen analizi prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti (SWOT analize) LAS ter opredelitvi razvojnih potencialov in možnosti za novo programsko obdobje. Čisto na koncu smo udeležence še pozvali, da napišejo projektne ideje, ki bi jih bilo po njihovem mnenju dobro izvesti v prihodnjem obdobju, da bi dvignil kvaliteto bivanja na območju LAS. Delavnice so se zaključile s povabilom k spremljanju nadaljnjih aktivnosti in udeležbi na 2. krogu delavnic.

Delavnice so bile izvedene v naslednjih terminih: občina Vodice, 20. marec 2023, občina Trzin, 21. marec 2023, občina Mengeš, 23. marec 2023, občina Domžale, 11. april 2023, občina Medvode, 12. april 2023, občina Komenda, 19. april 2023.

Skupno se je delavnic prvega sklopa udeležilo 64 posameznikov, od tega 7 mladih pod 29 let.

2. Sklop: Razvoj projektne ideje

Analiza rezultatov 1. sklopa delavnic je razkrila glavne prioritete, kot jih vidijo lokalni prebivalci. V skladu s tem smo v naslednjem sklopu vključevanja lokalnih akterjev izvedli tri tematske delavnice v naslednjih terminih: 8. maja 2023 v Trzinu delavnico z naslovom **Spodbujanje socialne vključenosti**, 23. maja 2023 v Medvodah delavnico z naslovom **Trajnostni turizem (v povezavi z ohranjanjem naravne in kulturne dediščine)** in 13. junija 2023 v Komendi delavnico z naslovom **Kmetijstvo**. Tudi 2. krog delavnic smo oglaševali preko spletne strani LAS ZMV, FB strani in e-novic. Vabila smo poslali članom LAS ZMV ter vsem šestim občinam s prošnjo naj jih posredujejo svojim kontaktom. Izvedbo delavnic so oglaševale tudi Občine na svojih spletnih straneh in nekatera lokalna glasila v tiskanih in spletnih objavah. Preko elektronske pošte so bila vabila posredovana tudi vsem kontaktom s seznama potencialnih partnerjev, ki je bil dopolnjen s pomembnimi deležniki s posameznega področja.

Skupno se je delavnic drugega sklopa udeležilo 39 posameznikov, od tega 10 mladih pod 29 let.

V uvodnem delu vseh treh delavnic so bili udeleženci seznanjeni s tekočimi aktivnostmi priprave SLR in rezultati 1. kroga delavnic. V nadaljevanju smo jim predstavili kdo lahko prijavi LAS projekt, kakšna so merila za izbor projektov, kakšni so pogoji za financiranje projektov. Sledilo je delo v skupinah, kjer so udeleženci pod vodstvom mentorjev za izbrano idejo poskusili pripraviti ključne sestavine projektne prijave (definicija potrebe, ciljne skupine, projektni partnerji, ključne aktivnosti, ključni viri, stroški, kazalniki, ...). Delo po skupinah je bilo organizirano tako, da so bili v posamezni skupini deležniki iz različnih področij, zato je bila to odlična priložnost za spoznavanje potencialnih projektne partnerjev.

Delavnic 1. ali 2. sklopa so se udeležili tudi predstavniki strokovnih institucij in sicer predstavniki Zavoda RS za varstvo narave, Zavoda RS za varstvo kulturne dediščine .....

V času priprave SLR smo se udeležili nekaterih posvetov in sestankov, za katere smo ocenili, da bi bili koristni. Sestali smo se s predstavniki Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, udeležili smo se posveta Društva za razvoj slovenskega podeželja.

Na delavnice so bile povabljene tudi številne organizacije in skupine, ki so prednostno namenjene mladim (skavti, taborniki, Društvo podeželske mladine, Mladinski svet), ...

Predlog Strategije lokalnega razvoja, ki ga je potrdil Upravni odbor na dopisni seji 6. julija 2023, smo članom LAS poslali v javno obravnavo, ki je potekala med 7. in 13. julijem 2023.

7. Opis sistema upravljanja LAS, vključno z upravljanjem, spremljanjem in vrednotenjem, ki dokazujejo zmogljivost LAS za izvajanje SLR

7.1 Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in navedba kadrovskih zmogljivosti, virov financiranja, izkušenj in znanj

RRA LUR je bil vodilni partner LAS Za mesto in vas že v preteklem programskem obdobju. Pogodba (235/15-lm) med LAS in vodilnim partnerjem RRA LUR je bila sklenjena 27. 10. 2015. Ker je naloge vodilnega partnerja uspešno opravljal v celotnem programskem obdobju 2014–2020 so člani Upravnega odbora LAS ZMV, na seji Upravnega odbora, ki je potekala 9. 12. 2021 sprejeli sklep, da LAS ZMV v programskem obdobju 2021 – 2027, nadaljuje z delom v enaki sestavi vključenih občin in z istim vodilnim partnerjem Regionalno razvojno agencijo Ljubljanske urbane regije. Odločite je bila potrjena tudi na seji Skupščine, ki je potekala 9. 12. 2021, kjer je Skupščina LAS Za mesto in vas potrdila, da LAS ZMV v programskem obdobju 2021-2027 nadaljuje z delom v enaki sestavi vključenih občin in z vodilnim partnerjem Regionalno razvojno agencijo Ljubljanske urbane regije.

Aneks št. 1 k Pogodbi o nalogah vodilnega partnerja pri Lokalnem partnerstvu LAS Za mesto in vas je bil potrjen na seji Upravnega odbora 16. 2. 2023. Po potrditvi sta ga podpisala direktorica RRA LUR in predsednik LAS ZMV.

Na seji Skupščine LAS Za mesto in vas, ki je potekala 16. 2. 2023 v Trzinu, je bilo sprejeto, da bo LAS kot lokalna akcijska skupina s svojim delom nadaljevala, zato so prisotni člani podpisali Pogodbo o delovanju LAS Za mesto in vas (v nadaljevanju: Pogodba) v obdobju 2021-2027, s tem pa tudi potrdili RRA LUR kot vodilnega partnerja za izvajanje aktivnosti vodilnega partnerja v programskem obdobju do leta 2027.

Skupščina LAS je soglašala, da se za vodilnega partnerja potrdi RRA LUR, ker je član LAS in ker izpolnjuje vse kadrovske, finančne in upravne usposobljenosti za vodenje LAS ter na podlagi preteklega sodelovanja pri izvedenih aktivnostih, sposobnosti povezovanja in angažiranja lokalnega prebivalstva ter na podlagi izkušenj in znanj.

Izbrani vodilni partner - RRA LUR bo v skladu s 17. členom Pogodbe med drugim organiziral delovanje LAS, organom LAS nudil logistično, administrativno in tehnično podporo, ki jo ti potrebujejo za svoje delovanje, izvajal pregled administrativne popolnosti projektov, ki prispejo na javne pozive oziroma razpise LAS, informiral člane LAS o svojem delu, sodeloval pri pripravi Strategije lokalnega razvoja in jo promovira, izvajal informiranje, animacijo in motivacijo prebivalcev ter drugih subjektov in jih spodbuja k sodelovanju na javnih pozivih LAS, skrbel za tekoče izvajanje postopkov izbora projektov, informiral izvajalce projektov o njihovih pravicah in obveznostih, nadzoroval izvajanje Strategije lokalnega razvoja, pripravljal letno poročilo o delu, finančno poročilo LAS in letni načrt dela ter jih da v sprejem Upravnemu odboru, zagotavljal javnost delovanja LAS in za LAS izvaja dejavnosti stikov z javnostjo ipd..

RRA LUR je konkurenčna in mednarodno priznana razvojna agencija, ki povezuje 25 občin osrednjeslovenske regije ter spodbuja povezovanje in razvoj partnerskih mrež med različnimi deležniki, ki s svojimi aktivnostmi gradijo trajnostni razvoj regije. V RRA LUR je štiriindvajset (24) zaposlenih, ki uresničujejo poslanstvo agencije, tj. prepoznati potencialne regije ter načrtovati in soustvarjati njen trajnostni razvoj, izzive prihodnosti pa spreminjati v razvojne priložnosti, ki bodo prispevale k višji kakovosti življenja ter odgovorni in inovativni družbi, ki deluje v dobro človeka in okolja. Visoko usposobljena interdisciplinarna ekipa strokovnjakov s področij ekonomije, managementa, prava, arhitekture, krajinske arhitekture, družbenih ved, energetike, turizma in geografije koordinira in izvaja razvojne projekte, ki prispevajo k dvigu kakovosti življenja v regiji, išče sinergije med projekti, se povezuje z domačimi in tujimi strokovnjaki ter načrtuje nove projekte. Številčni kader RRA LUR omogoča operativno delovanje in opravljanje nalog vodilnega partnerja LAS, saj raznolika ekipa številnih strokovnjakov ves čas zagotavlja znanja iz najrazličnejših področij, s poudarkom na strokovnjakih iz področja razvoja podeželja, pravnim in finančnim strokovnjakom, kar zagotavlja kvalitetno opravljanje dela in nalog vodilnega partnerja.

RRA LUR bo za izvajanje kadrovskih nalog Vodilnega partnerja LAS zagotavljala:

- za namen priprave SLR najmanj eno polno delovno moč (PDM) za LAS za najmanj devet mesecev;
- za namen izvajanja točke (c) prvega odstavka 34. člena Uredbe 1060/2021/EU (upravljanje, spremljanje in vrednotenje strategije ter njene animacije, vključno z olajševanjem izmenjav med deležniki) najmanj eno polno delovno moč (PDM) na zadevni sklad za programsko obdobje do leta 2027 po potrditvi SLR.

RRA LUR bo za izvajanje upravnih nalog vodilnega partnerja LAS zagotavljala tudi:

- aktivno pisarno na območju občine, ki meji na območje LAS. Aktivna pisarna je pisarna za delovanje LAS na naslovu RRA LUR, z ustreznimi prostori, z opremo za delovanje in kadrovske sestavo,
- ločen transakcijski račun za nakazilo finančnih sredstev na podlagi Uredbe o delovanju lokalnih akcijskih skupin in potrditvi strategij lokalnega razvoja za programsko obdobje do leta 2027,
- vzpostavljen ločeni računovodski sistem ali ustrezne računovodske kode za vse transakcije, opravljene v okviru transakcijskega računa,
- preglednost svojega delovanja ter sledljivost in nadzor nad zakonito porabo javnih sredstev,
- vzpostavljeno svojo spletno stran, iz katere je razvidno povabilo k sodelovanju zainteresirane javnosti.

RRA LUR ima za potrebe izvajanja računovodskih nalog sklenjeno pogodbo z zunanjim izvajalcem, ki bo te naloge opravljal tudi za potrebe LAS. Spletno stran LAS bomo deloma upravljali v okviru RRA LUR, za večje posege (razširitve funkciji, preoblikovanje,..) bomo koristili zunanje izvajalce. Nadomeščanje v primeru krajših odsotnosti bo potekalo znotraj projektne skupine. Daljše odsotnosti (porodniška,..) se bo nadomeščalo z nadomestnimi zaposlitvami za določen čas, oziroma notranjimi prerazporeditvami zaposlenih.

RRA LUR ima bogate izkušnje s pripravo različnih razvojnih dokumentov, saj se je v preteklem obdobju intenzivno ukvarjal s pripravo Regionalnega razvojnega programa za obdobje 2021–2027, Regionalne inovacijske strategije Ljubljanske urbane, Strategije razvoja kulture v LUR 2023–2027, strategije razvoja posameznih občin ter usklajevanjem med nacionalnimi in regionalnimi razvojnimi dokumenti za uveljavitev regionalnih in lokalnih potreb v ključnih razvojnih dokumentih države.

RRA LUR je javni zavod, v večini financiran s strani občin države, in EU projektov, delno tudi iz tržne dejavnosti. Finančno stanje zavoda je stabilno. Zavod posluje z minimalnim presežkom prihodkov na odhodki, je likviden in ni zadolžen. Svoje obveznosti poravnava tekoče, zapadlih in neplačanih

obveznosti nima. Kratak pregled posameznih postavk iz Bilance stanja in Izkaza prihodkov in odhodkov v letih od 2021 2022 je razviden iz spodnjih tabel.

	2021	2022
Sredstva	1.098.684	1.491.559
Dolgoročna sredstva in sredstva v upravljanju	64.042	55.246
Kratkoročna sredstva (razen zalog) in AČR)	1.034.642	1.436.313
Zaloge	0	0
Obveznosti do virov sredstev	1.098.684	1.491.559
Kratkoročne obveznosti in PČR	244.921	623.954
Lastni viri in dolgoročne obveznosti	853.763	867.605

Tabela 30: Bilanca stanja na dan 31.12. v letih od 2021 in 2022 (Letna poročila RRA LUR za leti 2021 in 2022)

	2021	2022
Prihodki od poslovanja	1.697.900	1.961.453
Finančni prihodki		825
Drugi prihodki	3.203	5.029
Celotni prihodki	1.701.103	1.967.307
Stroški blaga, materiala in storitev	581.509	809.382
Stroški dela	1.064.641	1.101.329
Amortizacija	23.577	20.523
Drugi stroški	8.725	8.464
Finančni odhodki	4	559
Drugi odhodki	5.013	14
Celotni odhodki	1.683.469	1.940.271
Presežek prihodkov	17.634	27.036

Tabela __: Izkaz prihodkov in odhodkov v letih od 2021 in 2022 (Letna poročila RRA LUR za leti 2021 in 2022)

7.2 Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR

Zaporedno število	Namen vrednotenja	Metoda	Časovni načrt	Način poročanja
A 1.	Spremljanje in analiza izvajanja SLR	Fokusna skupina sestavljena iz upravljavskih struktur in članov LAS.	2027 in 2029	Vodilni partner pripravi skupno poročilo, ki ga obravnava upravni odbor. Upravni odbor z rezultati spremljanja in predlogi ukrepov za izboljšanje stanja seznaneni skupščino LAS.
A 2.	Spremljanje in analiza kazalnikov	Spremljanje stanja kazalnikov pri izvedenih projektov	redno	Vodilni partner poroča organom LAS in organom upravljanja v rednih letnih poročilih
A 3.	Analiza delovanja upravljavskih struktur LAS: Predsednik, Upravni odbor, Nadzorni odbor, Ocenjevalna komisija, Vodilni partner	Vprašalnik za člane upravnih organov in člane LAS.	2026	Upravni organ Vodilni partner pripravi poročilo, ki ga obravnava Upravni odbor in skupščina LAS.
A 4.	Priprava poročila o doseganju ciljev SLR in o izpolnjevanju obveznosti za preteklo leto	Pregled dokumentacije o izvajanju strategije in primerjava z Letnim načrtom aktivnosti	Letno do 31. marca s stanjem na zadnji dan prejšnjega leta od	Vodilni partner pripravi poročilo, ki ga obravnava Upravni odbor in skupščina LAS.

7.3 Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS

7.3.1 Organi LAS

Organi LAS so:

- Predsednica oziroma Predsednik (v nadaljevanju Predsednik) in Podpredsednica oziroma Podpredsednik (v nadaljevanju Podpredsednik),
- Skupščina,
- Upravni odbor,
- Ocenjevalna komisija in
- Nadzorni odbor.

Naloge organov LAS so podrobno opredeljene v Partnerski pogodbi.

Organi LAS za svoje delovanje lahko sprejmejo poslovnik s katerim določijo organizacijo in način dela organa, zlasti v zvezi s sklicevanjem, glasovanjem, sestavo zapisnika ter druge postopke, ki so pomembni za delovanje posameznega organa.

V skladu z alinejo (b), drugega odstavka, 31. člena Uredbe (EU) 2021/1060, je bila pri oblikovanju LAS in organov LAS, kot tudi pri oblikovanju nediskriminatornega in preglednega izbirnega postopka ter

nepristranskih meril za izbiro projektov, upoštevana določba, da nobena posamezna interesna skupina ne nadzoruje odločanja. LAS pri svojem delovanju smiselno upošteva določbe 37. in 38. člena Zakona o integriteti in preprečevanju korupcije (Uradni list RS, št. 69/11 - uradno prečiščeno besedilo, 158/20, 3/22 - ZDeb, 16/23 - ZZPri), ki se nanašajo na način izogibanja nasprotju interesov ter postopek ugotavljanja in posledice dejanskega nasprotja interesov.

Predsednik in podpredsednik

Predsednik je zastopnik LAS in po svoji funkciji predsednik Upravnega odbora, svoje delo pa opravlja v skladu z navodili Skupščine in Upravnega odbora, katerima tudi odgovarja. Predsednika voli Skupščina. Predsednik predstavlja in zastopa LAS, sklicuje in vodi seje Upravnega odbora in Skupščine in skrbi za izvajanje sprejetih sklepov organov LAS.

Podpredsednik opravlja naloge Predsednika in ima vse njegove pristojnosti v primeru, če je Predsednik odsoten, nedosegljiv, nezmožen za delo, če Predsedniku predčasno preneha mandat ali če ga Predsednik pooblasti za opravljanje svojih pristojnosti ali nalog. Za svoje delo je Podpredsednik odgovoren Skupščini, Upravnemu odboru in Predsedniku.

Mandat Predsednika in Podpredsednika, je sedem (7) let, po poteku katerih je lahko ista oseba ponovna izvoljena ali imenovana na to mesto.

Skupščina

Skupščina je najvišji organ LAS, ki jo sestavljajo vsi člani LAS. Skliče in vodi jo Predsednik LAS glede na potrebe LAS, najmanj pa enkrat letno. Ključne naloge Skupščine so sprejemanje splošnih aktov LAS in njihovih sprememb, volitve organov LAS ter dokončno odločanje povezane s članstvom v LAS, pritožb zoper sklepe organov LAS ter nasprotja interesov članov ali organov LAS.

Skupščina lahko odloča, če je prisotnih vsaj polovica članov. Če temu ni tako, se seja odloži za 15 minut, po poteku katerih Skupščina lahko odloča ne glede na število prisotnih članov, če se ugotovi, da so bili vsi člani pravilno vabljeni in na to opozorjeni v vabilu.

Upravni odbor

Upravni odbor je organ odločanja in upravljanja ter najvišji izvršilni organ LAS, ki ga sestavlja:

- šest predstavnikov javnega sektorja (občin, krajevnih skupnosti, javnih zavodov, javnih agencij, javnih skladov ali drugih oseb javnega prava),
- šest predstavnikov gospodarskega sektorja (gospodarskih družb, oseb, ki samostojno opravljajo dejavnost, kmetov, ki opravljajo tržno dejavnost, ali drugih pravnih oseb zasebnega prava, ustanovljenih za ustvarjanje ali delitev dobička),
- šest predstavnikov zasebnega sektorja (društev, zasebnih zavodov, ustanov in drugih nevladnih organizacije oziroma pravnih oseb zasebnega prava, ki niso ustanovljene za namene ustvarjanja ali delitve dobička, kmetov, ki ne opravljajo dejavnosti na trgu, in posameznikov).

občina	sektor			SKUPAJ
	javni	gospodarski	zasebni	
Domžale	1	1	1	3
Komenda	1	1	1	3
Medvode	1	1	1	3
Mengeš	1	1	1	3
Trzin	1	1	1	3
Vodice	1	1	1	3

SKUPAJ	6	6	6	18
---------------	----------	----------	----------	-----------

Predsednik LAS je po funkciji predsednik Upravnega odbora. Predsednik se ne upošteva v seštevek predstavnikov sektorja, ki mu pripada.

Upravni odbor skrbi za učinkovito delovanje LAS, njeno plačilno sposobnost in usklajenost postopkov LAS z veljavno zakonodajo, kar zajema tudi ugotavljanje in preprečevanje tveganj, ki ogrožajo delovanje LAS. Upravni odbor odloča o izboru projektov. Mandat članov Upravnega odbora je sedem (7) let, po poteku katerih je lahko ista oseba ponovna izvoljena ali imenovana na to mesto.

LAS nadaljuje svoje delovanje iz preteklega obdobja, zato bo v času pripravljalnega obdobja deloval pod okriljem obstoječega Upravnega odbora, ki mu mandat poteče novembra 2023. Takrat bodo izpeljane demokratične volitve vseh organov LAS v skladu z novo partnersko Pogodbo. Glede na preteklo programsko obdobje se bo število članov Upravnega odbora povečalo, zato da bo zagotovljena enakomerna teritorialna in sektorska zastopanost. Pri sestavi kandidatne liste se bomo trudili, da bo upoštevana spolna uravnoteženost in prisotnost mladih.

Nadzorni odbor

Nadzorni odbor je nadzorni organ LAS, ki ga sestavljajo:

- en predstavnik javnega sektorja,
- en predstavnik gospodarskega sektorja in
- en predstavnik zasebnega sektorja.
- En nadomestni član

Nadzorni odbor nadzira finančno in materialno poslovanje LAS. Za svoje delo je Nadzorni odbor odgovoren Skupščini. Mandat članov Nadzornega odbora je sedem (7) let, po poteku katerih je lahko ista oseba ponovna izvoljena ali imenovana na to mesto.

Ocenjevalna komisija

Ocenjevalna komisija ima tri (3) člane in dva (2) nadomestna člana, ki jih imenuje Upravni odbor izmed neodvisnih strokovnjakov s področja razvoja podeželja, regionalnega razvoja, strateškega in projektnega načrtovanja in podobno. Mandat člana Ocenjevalne komisije traja celotno programsko obdobje 2021-2027. Član Ocenjevalne komisije ne more biti član LAS ZMV. Seje Ocenjevalne komisije sklicuje vodilni partner, vodi pa jih predsednik Ocenjevalne komisije, ki ga člani ocenjevalne komisije izvolijo izmed sebe z glasovanjem na prvi seji Ocenjevalne komisije. Ocenjevalna komisija se sestaja po potrebi. Pogoje za delo Ocenjevalne komisije zagotavlja Vodilni partner.

Vsak član Ocenjevalne komisije mora podati posebno izjavo, da bo deloval neodvisno in se izogibal navzkrižju interesov. Član Ocenjevalne komisije se izloči iz pregledovanja in ocenjevanja prijav na javni poziv, kadar je zasebno ali poslovno povezan s prijaviteljem ali njegovim partnerjem v projektu, ali kadar bi iz drugih razlogov nastalo navzkrižje interesov.

Ocenjevalna komisija pregleduje vsebinsko ustreznost prijav na javne pozive LAS, jih ocenjuje ter preverja zmogljivost predlagateljev projekta za njihovo izvedbo. Komisija pripravi poročilo o pregledu prijav, v katerem določi oceno posameznega projekta in za vsak ocenjeni projekt odloči o višini financiranja. Ocenjevalna komisija poročilo o pregledu prijav pošlje v potrditev Upravnemu odboru.

7.3.2 Postopek za sprejemanje odločitev organov LAS

V kolikor ni določeno drugače, kolektivni organi LAS lahko odločajo, če je prisotnih več kot polovica članov organa, odločitve pa sprejemajo z navadno večino prisotnih članov. Vsak član kolektivnega organa LAS ima pri glasovanju en glas. Člana kolektivnega organa, razen Ocenjevalne komisije, lahko na seji organa zastopa pooblaščenec, ki pred začetkom seje predsedniku organa predloži pisno pooblastilo.

Pri odločanju v LAS nima nobena posamezna interesna skupina, več kot 49 % glasov. Glasovanje na kolektivnih organih LAS je javno, razen če organ sam ne določi drugače.

Pri vsakem glasovanju se predhodno preveri število prisotnih članov po interesnih skupinah. Če posamezna skupina presega 49 % od skupnega števila prisotnih, se njihovi glasovi pomnožijo z določenim ponderjem. Ponder ni fiksni, ampak se sproti izračunava pred vsakim glasovanjem. Velikost ponderja se določi tako da po zmnožku največja interesna skupina ne presega 49 % glasov. Vedno ponderiramo glasove članov največje skupine s ponderjem manjšim od 1.

Pri izvedbi glasovanja se potem preštejejo njihovi glasovi in skupno število oddanih glasov (posebej glasovi ZA in posebej PROTI) se pomnoži z vnaprej določenim ponderjem."

8. Priloge SLR

- Priloga: osnovni podatki o LAS in finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po skladih

- Priloga: indikativna lista projekta sodelovanja LAS za sklad ESRR